

KULTTUURIPOLITIIKAN TUTKIMUSKESKUS CUPORE

Cuporen työpapereita 18

Luonila, Mervi, Ruokolainen, Olli,
Oksanen-Särelä, Katja & Kurlin Niiniaho, Ari
Vähäsantanen, Saku & Karppinen, Ari

TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISET MEKANISMIT

Aluetalousvaikutusten mittaamisen haasteet ja mahdollisuudet

31.3.2022

Cuporen työpapereita 18

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

© Tekijät ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö 2022

ISBN 978-952-7200-69-8 (pdf)

ISSN 2343-2284 (pdf)

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	6
1 JOHDANTO.....	8
1.1. Tutkimuksen tausta ja tavoitteet.....	8
1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne.....	10
2 FESTIVAALIT JA TALOUS	13
2.1. Festivaalituotannon ominaispiirteitä.....	13
2.2. Festivaalituotantojen rahoitus- ja kulurakenne.....	14
2.3. Festivaalitoiminnan suorat ja välilliset aluetalousvaikutukset	15
2.4. Festivaalien talousvaikutusten todentaminen	18
2.4.1. Talousvaikutusanalyysit.....	18
2.4.2. Laadullinen tutkimus	20
3 RAPORTIN AINEISTO JA ANALYYSI.....	22
3.1. Kohdealueet ja festivaaliotos.....	22
3.2. Aineiston keruu ja analyysi	23
3.2.1. Taustatutkimus	23
3.2.2. Kyselyt.....	23
3.2.3. Tilastoaineisto.....	25
3.2.4. Aineiston analyysi	25
4 FESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEN MUODOSTUMINEN .27	
4.1. Festivaalitoiminnan ominaispiirteitä: tapausesimerkkinä Satakunnan ja Pohjois-Pohjanmaan festivaaliotos.....	27
4.2. Festivaalituotannon rahavirrat	28
4.2.1. Rahoitus: oman toiminnan tulot ja muu rahoitus.....	28
4.2.2. Kulurakenne: sisältöön, ohjelmaan ja tuotantoon liittyvät ostot.....	30
4.2.3. Työllistävyys.....	32
4.3. Kävijöiden kulutus: esimerkkilaskelma	33
4.3.1. Yleisöt: yksityinen kulutus festivaalipaikkakunnalla.....	33
4.3.2. Festivaalien kävijöiden kulutuksen luomat työllisyysvaikutukset alueelle	37
4.3.3. Festivaalien vaikutus paikalliseen liike-elämään	38
4.4. Aluetalousvaikutusten muodostumismekanismi	40

5	FESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI – INDIKAATTORIT JA SUOSITUKSET	42
5.1.	Johtopäätökset.....	43
5.2.	Tiedon tarve ja tietolähteet	44
5.2.1.	Festivaalituotannon rahavirrat	46
5.2.2.	Yksityisen kulutuksen rahavirrat.....	46
5.3.	Toimenpide-ehdotuksia ja tutkimussuosituksia	49
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	57

KUVIOT

Kuvio 1. Festivaalitoiminta ja aluetalousvaikutusten ulottuvuudet.....	16
Kuvio 2. Tapahtumateollisuuden kehäkuvio Wirén ym., (2020a, 5) mukaan.	17
Kuvio 3. Tarkasteltavan festivaaliotoksen keskimääräinen rahoitusrakenne: oman toiminnan tulot ja muu rahoitus (yhteensä 9 000 000 €).....	29
Kuvio 4. Festivaalien kulurakenne osa-alueittain (yhteensä 7 000 000 €).	31
Kuvio 5. Aluetalousvaikutusten muodostumismekanismi ja rahavirrat.....	41
Kuvio 6. Kulutuksen aluetalousvaikutusten laskeminen yksinkertaistettuna.....	49

TAULUKOT

Taulukko 1. Festivaalien tuotantokulujen kohdistuminen maakuntaan.....	32
Taulukko 2. Festivaalien työllistävyys ja henkilöluokkien mittasuhteet	33
Taulukko 3. Satakuntaan syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset	35
Taulukko 4. Etelä-Pohjanmaalle syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset ⁸	36
Taulukko 5. Pohjois-Pohjanmaalle syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset ⁸	36
Taulukko 6. Festivaalien kävijöiden kulutuksen luomien työllisyysvaikutusten arvio alueittain.....	38
Taulukko 7. Esimerkkejä festivaalitoiminnan aluetalouden arvioinnin indikaattoreista ja tarkastelun kohteista.....	45
Taulukko 8. Tietolähteitä kävijöiden kulutuksen vaikutusten arviointiin.....	47

TIIVISTELMÄ

Taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset tekijät -tutkimushankkeen tarkoituksena on ollut tutkia suomalaisten taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia. Tavoitteena on ollut tuottaa tietoa festivaalitoiminnan aluetaloudellisten vaikutusten muodostumisesta, ehdottaa arvioinnin tapoja vaikutusten mittaamiseksi sekä määrittellä tähän liittyviä tiedontarpeita. Laajempaan tavoitteeseen on ollut auttaa ymmärtämään taide- ja kulttuurifestivaalien roolia osana taide- ja kulttuuripolitiikkaa sekä alueiden kehitystä.

Tutkimuksella on siten ollut kaksi tehtävää: 1) tunnistaa festivaalien aluetaloudellisen vaikuttavuuden osa-alueita ja laajuutta sekä 2) määrittää ja testata vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita ja esittää suosituksia tiedonkeruun ja tiedon hyödyntämisen tapoihin.

Raportissa on kuvattu festivaalikentän monimuotoisuutta ja festivaalitoiminnan aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Festivaalituotantojen kokonaistaloudellisia vaikutuksia ja niiden laskemisen tapoja on konkretisoitu selvittämällä maakuntakohtaisten festivaaliotosten avulla festivaalituotantoon liittyviä rahavirtoja ja niiden kertautumista aluetaloudessa. Tutkimus- ja testausaineiston ovat muodostaneet kolmen tutkittavan alueen (Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa) festivaalijärjestäjille ja niiden yhteistyöyrityksille suunnatut kyselyt sekä Tilastokeskuksen aluetaloutta kuvaavat tilastoaineistot. Lisäksi on käsitelty aihepiiriin keskeistä kirjallisuutta.

Tutkimus havainnollistaa aluetalousvaikutusten laskentatapoihin liittyviä eroja. Raporttiin on tuotettu yksinkertaistus siitä, mitä tulee huomioida arvioitaessa festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja millaisista seikoista vaikutustutkimuksia tilaavien tahojen on hyvä olla tietoisia. Tarkkuustasoon ja vaadittaviin resursseihin vaikuttavat keskeisesti festivaalikävijöiden ja käyntikertojen arvioiminen, kävijöiden kulutuksen kohdentuminen sekä käytettävä vaikutusten laskentatapa. Lisäksi keskeistä on festivaalien paikallisuusasteen määrittäminen.

Tutkimuksessa tuotettiin myös tietoa festivaalituotannon ja aluetalouden dynamiikasta. Yksi tärkeimmistä aluetaloustaloudellisten vaikutusten muodostumisen tekijöistä on festivaalin koko: kapasiteetiltaan ja resursseiltaan pienten festivaalien tuotantoverkostot ovat pääosin paikallisia ja alueellisia, kun suurempien festivaalituotantojen verkostot ulottuvat myös kansallisiin ja kansainvälisiin toimijoihin. Pienillä festivaalituotannoilla on kokoonsa nähden aluetaloudellista vaikuttavuutta. Vastaavasti suuret festivaalit tuottavat paikallisia ja alueellisia vaikutuksia suuren volyyminsä ansiosta.

Raportin tulokset vahvistavat aikaisempia suosituksia siitä, että festivaali-toimintaan kohdistuvaa määrällistä ja laadullista tiedontuotantoa on systematisoitava. Talousvaikutuksien tarkempi selvittäminen vaatii lisäresursseja, esimerkiksi olemassa olevien tietoresurssien parempaa hyödyntämistä sekä resursseja uuden tiedon keräämiseen. Suositamme uusien tietolähteiden, esim. kävijöitä koskevan massadatan, hyödyntämistä, rahoittajien taholta tapahtuvaa kannustamista tiedonkeruuseen sekä festivaaleilta kerättävän tiedon määrämittaamista ja hyödynnettävyyden varmistamista.

1 JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Suomi on aktiivinen festivaalitoiminnan maa. Yhdistykset, julkisen sektorin toimijat ja yritykset pienistä yhteisöistä ammattilaisorganisaatioihin järjestävät eri puolilla Suomea satoja taide- ja kulttuurifestivaaleja, jotka edustavat sisällöiltään eri taiteen aloja rytmimusiikista, tanssista, lastenkulttuurista, sirkuksesta ja performansitaiteesta sekä elokuvasta klassiseen musiikkiin ja oopperaan. Taide- ja kulttuurifestivaalit siten laajentavat ja monipuolistavat suomalaista taiteen ja kulttuurin tarjontaa, kulutusta, jakelua ja osallistumismahdollisuuksia. (Esim. Amberla, 2013; Herranen & Karttunen, 2016; Kinnunen & Haahti, 2015; Luonila, 2017; Silvanto, 2016.)

Taide- ja kulttuurifestivaalit ovat nykyisenkaltaisina monipuolisia ilmiöitä. Eri paikkakunnille sijoittuvat tapahtumat ovat kohtaamispaikkoja, luovia tiloja, talouden kiihdyttäjiä, sosiaalisia moottoreita, yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentajia, imagon tekijöitä, liiketoiminnan foorumeita ja verkostojen solmukohtia (Richards ym., 2015). Festivaalitoiminnan merkitys ja vaikutukset tapahtuma-alueilla herättävät kiinnostusta laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla ja politiikkasektoreilla.

Taide- ja kulttuuritoiminnan tietoperustan kehittäminen on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) kulttuuripolitiikan vuoteen 2025 ulottuvan strategian tavoitteista (OKM, 2017). Vuonna 2016 OKM julkaisi esityksen toimintaohjelmaksi vuosille 2017–2025 nimellä *Taide ja kulttuurifestivaalit – vahvistuva kulttuurinen voimavara* (OKM, 2016). Ohjelmassa todettiin tarve rakentaa systemaattinen taide- ja kulttuurifestivaaleja koskeva tietopohja. Toimenpide-ehdotuksissa määriteltiin, että vuoteen 2025 mennessä ”*kehitetään tiedonkeruun menetelmiä ja vahvistetaan tutkimusperustaa ottaen huomioon taide- ja kulttuurifestivaalien eri osa-alueet*” (OKM, 2016, 47). Tavoitteeksi asetettiin myös sellaisten tapojen löytäminen, ”*joilla taide- ja kulttuurifestivaalit voivat kehittää omia mahdollisuuksiinsa asiakas- ja vaikuttavuustiedon keräämiseen*” (ibid.).

OKM:n kulttuuripolitiikan strategiassa vuoteen 2025 vaikuttavuuden on katsottu toteutuvan ”*kulttuurisina, sosiaalisina ja taloudellisina vaikutuksina*” (OKM, 2017, 37). Suomalaisen kulttuuripolitiikan tutkimuksen piirissä taide- ja kulttuurifestivaaleista on puhuttu esimerkiksi valtion kulttuuripolitiikan tavoitteiden toteuttamisen ja valtion-avustustoiminnan näkökulmasta (Herranen & Karttunen, 2016), valtakunnallisesti merkittävänä ja monitahoisina taiteen- ja kulttuurikentän toimijoina (Silvanto, 2016) sekä ilmiönä, jonka toiminnan vaikutuksia ja

vaikuttavuutta tulee tarkastella laaja-alaisesti eri näkökulmista osana yhteiskuntaa (Luonila ym., 2019).

Tehty tutkimus on havainnollistanut festivaalien kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten muodostumisen mekanismeja ja osoittanut festivaalien paikallisen merkityksen (Herranen & Karttunen, 2016; Luonila ym., 2019). Viime aikoina taide- ja kulttuurifestivaaleja käsittelevissä tutkimushankkeissa on tavoiteltu ns. *360°-otetta* (vrt. myös Mikkonen, Pasanen & Hakola, 2009). Lähestymistavalla tarkoitetaan festivaalituotannon vaikutuspiirissä olevien toimijoiden ja muiden kuin aktiivisesti tuotantoon osallistuvien tahojen¹ kokonaisvaltaista tarkastelua niin kulttuuritoiminnan kuin kulttuurin talouden näkökulmista.

Viimeaikaisessa aihepiiriä käsittelevässä suomalaisessa tutkimuksessa festivaalit on sijoitettu toimintamuotona osaksi kaikkea tapahtumateollisuutta² (Wirén, Westerholm & Liikamaa, 2020a). Taide- ja kulttuurifestivaali nähdään toistuvana ja aikaan ja paikkaan sidottuna ja suunniteltuna tapahtumana, joka koostuu festivaaliorganisaation tuottamasta yleisölle avoimesta taiteeseen ja kulttuuriin perustuvasta ohjelmistosta (OKM, 2016, 13; Luonila, 2016a; ks. myös Wirén ym., 2020a). Käsillä olevassa tutkimuksessa taide- ja kulttuurifestivaalitoiminta ymmärretään monimuotoisena kulttuuritoimintana, joka kattaa niin eri taiteenalat, festivaalijärjestämisen käytännöt kuin erilaiset osallistumisen tavat (ks. esim. Luonila, 2017). Festivaalituotantoja tarkastellaan tutkimuksessa jaksottaisena kausiluonteisena toimintana (Hanlon & Jago, 2014). Festivaaleja järjestävät julkiset organisaatiot, yritykset ja kolmas sektori, minkä lisäksi niitä järjestetään yleisöstä ja vapaaehtoisista muodostuvissa tuotantoverkostoissa (esim. Larson 2002, 2009; Getz, Andersson & Larson, 2007).

Festivaalitoiminnan on todettu synnyttävän paikallisia ja alueellisia talousvaikutuksia, joita muodostuu esimerkiksi palvelujen oston, tavarankäytön ja tarvikkeiden hankinnan, matkailutulojen tai verotulojen kautta (esim. Cantell, 1994; Tohmo, 2002). Tätä taustaa vasten on selvää, että taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset vaikutukset ovat yksi keskeisiä festivaalitutkimuksen kohteita. Taide- ja kulttuurifestivaalien taloudellinen merkitys on syytä tehdä näkyväksi – esimerkiksi

¹ Getz (2007) kumppaneineen määrittelee muut kuin festivaalituotannossa aktiivisesti toimivat tahot ryhmäksi, joka koostuu tapahtumaan osallistuvien lisäksi niistä, joihin festivaalitoiminta vaikuttaa epäsuorasti. Tällainen ryhmä on esimerkiksi paikkakunnan asukkaat.

² Vuonna 2020 perustettiin Tapahtumateollisuus ry, jonka perustamissyökäyksenä koetaan olleen keväällä koronapandemiaan liittyvät ja tapahtuma-alaan kohdistuneet rajoitukset. Yhdistyksen perustamisen yhtenä pyrkimyksenä oli määritellä suomalainen tapahtuma-ala. Määrittelytyön tukena tehtiin tutkimusta, jonka tarkoituksena on ollut jäsentää ja tehdä näkyväksi alan monimuotoisuus. Tässä keskustelussa festivaalit määritellään yhdeksi tapahtuma-alaan toiminnan muodoksi, formaatiksi (ks. Wirén ym., 2020a; Wirén ym., 2020b).

niiden työllistävyyden ja luovaan alaan tai matkailuun ja alueiden palveluihin kytkeytyvän liiketoiminnan näkökulmasta (esim. Luonila ym., 2019). On tärkeää selvittää tuotantojen rakenteita ja mekanismeja sekä konkretisoida kulttuuritoimintojen suoria ja välillisiä talousvaikutuksia eri menetelmin. Etenkin COVID-19 -pandemia osoittaa tutkimuksen tarpeellisuuden tilanteessa, jossa monia taide- ja kulttuurifestivaaleja ei ole voitu järjestää totuttuun tapaan (vrt. esim. Jakonen ym., 2020; Luonila ym., 2022). Toisaalta myös ilman maailmanlaajuista pandemiaa alueelliset talousvaikutukset ovat festivaalivuositain muutosherkkiä, koska asiakaskunnan kiinnostus festivaaleja kohtaan vaihtelee (Caves, 2000; Luonila & Johansson, 2016).

Festivaalien aluetalousvaikutuksia tarkastelevia tutkimuksia ja mallinnuksia on tehty runsaasti niin Suomessa kuin kansainvälisesti (ks. Dwyer & Jago, 2019; Tohmo, 2002). Päätöksenteon näkökulmasta vaikutustutkimuksien ongelmana on ollut niiden kertaluonteisuus ja tutkimusten keskinäisesti heikko vertailukelpoisuus. Kuten Herranen ja Karttunen (2016) ovat huomioineet, haasteena on erityisesti määritelmien, käytettyjen menetelmien ja aineistojen kirjavuus (ks. myös Wirén, Westerholm & Liikamaa, 2020a). Valtaosa festivaaleja koskevasta tiedosta on hajanaista, ja tutkimusmenetelmät, tutkimuskysymysten asettaminen tai tutkimuskohteena olevien festivaalijoukon rajaaminen vaihtelee suuresti. Lisäksi tutkimuksiin kerättyä aineistoa hyödynnetään ainoastaan yksittäisissä tutkimuksissa ja selvityksissä, eikä kerätty aineisto ole aina avoimesti saatavilla (Herranen & Karttunen, 2016). Toimijakentän näkökulmasta festivaalien aluetaloudellisten vaikutusten arvioimiseksi kaivataan edelleen lisää tutkimustietoa ja systemaattisesti kerättyä tutkimusaineistoa, jotta tulevien tapahtumien vaikutuksia voitaisiin arvioida jo suunnitteluvaiheessa (Kiipeli & Hoppu, 2021).

1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset tekijät -tutkimushankkeen tarkoituksena on tutkia suomalaisten taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia. Tavoitteena on tuottaa tietoa taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisten vaikutusten muodostumisesta sekä ehdottaa festivaalien aluetaloudellisten vaikutusten ja vaikuttavuuden indikaattoreita ja arvioinnintapoja. Laajempänä tavoitteena on auttaa ymmärtämään taide- ja kulttuurifestivaalien roolia osana taide- ja kulttuuripolitiikkaa sekä alueiden kehitystä.

Tutkimuksella on siten kaksi tehtävää:

- 1) Tunnistaa festivaalien aluetaloudellisen vaikuttavuuden osa-alueita ja laajuutta.
- 2) Määrittää ja testata vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita ja esittää suosituksia tiedonkeruun ja tiedon hyödyntämisen tapoihin.

Tämän tavoittamiseksi raportissa kysytään:

- Millaisia talousvaikutuksia festivaalit tuottavat?
- Millä tavoin festivaalien talousvaikutukset muodostuvat paikallisesti ja alueellisesti?
- Mitä ovat ne menetelmät ja indikaattorit, joiden avulla voidaan arvioida festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta?

Tutkimusaineiston muodostavat kolmen tutkittavan alueen (Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa)

- festivaalijärjestäjille suunnatut kyselyt
- kysely yrityksille, jotka festivaalijärjestäjät olivat ilmoittaneet omassa kyselyssään keskeisimmiksi yritysytteistyökumppaneikseen
- Tilastokeskuksen aluetaloutta kuvaavat tilastoaineistot
- sekä aihepiirin keskeinen suomalainen ja kansainvälinen kirjallisuus.

Festivaaleilta ja niiden nimeämiltä keskeisiltä yritysytteistyökumppaneilta kerättiin tutkimusaineistoksi tietoa kyselyiden avulla. Festivaali- ja yrityskyselyillä karotettiin festivaalin taloutta, toimintaverkostoa ja festivaaliytteistyön merkitystä. Tilastoaineistoa hyödynnettiin tulo- ja työllisyysvaikutusten laskennassa (ks. yksityiskohtaisempi kuvaus 3.2.3.). Hankkeen ajankohtana vallinneiden koronarajoitusten vuoksi emme keränneet tietoa kulutuksesta suoraan festivaaliyleisöltä esimerkiksi kyselytutkimuksella. Sen sijaan keskityttiin muuhun festivaaliyleisöä kuvaavaan aineistoon ja kerättiin kävijämääriin ja tapahtuman keston liittyvää tietoa olemassa olevista avoimesti saatavissa olevista tietolähteistä. Tätä tutkimusaineistoa hyödynnettiin yhdessä Tilastokeskuksen *kotitalouksien kulutusmenot kotitaloustyyppin mukaan* -tietokannan aineiston kanssa, kun kuvattiin kävijöiden kulutusta aluekohtaisissa esimerkkilaskelmissa (ks. 4.3.).

Tutkimushankkeen raportti rakentuu seuraavasti: Luvussa 2 kuvataan festivaalituotannon ominaispiirteitä talousvaikutusten muodostumisen näkökulmasta. Luvussa 3 esittelemme tapausesimerkiksi valittujen alueiden ja festivaaliotoksen muodostamiseen vaikuttaneet kriteerit sekä kuvaamme tutkimusaineiston. Luvussa 4 keskitymme alue- ja festivaalikohtaisesti festivaalitoiminnan ominaispiirteisiin ja esitämme esimerkkilaskelmia kulutuksen ja syntyvien vaikutusten

näkökulmasta. Lisäksi luvussa kuvataan yrityskyselyaineiston pohjalta festivaalien merkitystä osana tapahtumapaikkakuntien liike-elämää. Luvussa 5 esitetään tutkimuksen johtopäätökset, esitetään havaittu tiedontarve sekä mahdolliset tietolähteet. Lopuksi esitetään toimenpide-ehdotukset ja tutkimussuosituksia.

2 FESTIVAALIT JA TALOUS

Tässä luvussa esittelemme festivaalituotannon sekä niiden rahoitus- ja kustannusrakenteen ominaispiirteitä sekä festivaalien aluetalousvaikutusten muodostumiseen liittyviä tekijöitä ja niiden todentamiseen kehitettyjä malleja.

2.1. Festivaalituotannon ominaispiirteitä

Festivaaleista puhutaan usein tuotannollisella sanastolla projekteina (ks. esim. Allen ym., 2005; Larson & Wikstöm, 2001; Larson & Wikström, 2007), jotka huipentuvat itse festivaalin toteutukseen. Suomessa festivaalien toteutus painottuu vahvasti kesäaikaan (ks. Finland Festivals, 2022; myös Luonila ym., 2019). Käytännössä seuraavan festivaalien valmistelu alkaa viimeistään edellisen festivaalin päätyttyä. Näin muodostuu festivaaliorganisaation ympärivuotinen toimintarakenne. Ympärivuotisessa toiminnassa työtä tehdään festivaalin ydinorganisaatiossa pienin henkilöstöresurssein. Suunnitteluun painottuneen asiantuntijatyön rinnalla toteutusajankohdan lähestyessä tuotanto materialisoituu ja laajenee markkinointitoimiteisiin, tapahtumainfrastruktuurin, kuten tapahtumapaikkojen sekä palvelukonaisuuksien toteutukseen.

Ydinorganisaatiossa työtehtävät keskittyvät tuotannon edellyttämiin neuvotteluihin ja päätöksentekoon kuten artistivarauksiin, palvelutarjonnan, viestinnän ja markkinoinnin suunnitteluun, näyttämövaihtoehtojen kehittämiseen ja tuotannon taloudelliseen resursointiin (esim. Abfalter, Stadler & Müller, 2012; Johansson, 2008; Luonila, 2016a). Festivaali-käsite pitää sisällään lupauksen tapahtuman toistettavuudesta (esim. Frisby & Getz, 1989). Toistettavuuden tavoitteesta johtuen festivaalituotannosta ei voida puhua yksinomaan projektina, joka käsitteenä viittaa yksittäiseen, kertaluonteiseen tapahtumaan. Pikemminkin festivaalituotannosta voidaan puhua kausiluonteisena, toistuvana jaksottaisena toimintana (eng. *pulsating* ks. Hanlon & Jago, 2014).

Kausiluonteisuus vaikuttaa keskeisesti festivaalitoiminnan resursointiin, mikä näkyy esimerkiksi kuvatuissa henkilöresursoinnin tavoissa ja tuotantorakenteessa (Getz ym., 2007; Getz, 2012). Festivaalin tuotantoverkosto muodostuu joukosta enemmän tai vähemmän toisistaan riippuvaisia ammatillisia ja vapaaehtoistyön toimijoita (Abfalter ym., 2012; Haanpää, 2017), joilla on festivaalituotannon kannalta erilaisia tehtäviä ja toiminnan logiikoita (Ruusuvirta, 2019). Esimerkiksi musiikkifestivaalituotanto on festivaaliorganisaation käsissä, mutta itse festivaalitapahtumaan liittyy joukko muita toimijoita, kuten musiikkiteollisuus, media,

paikalliset yritykset ja teollisuuden alat, sponsorit ja yritysysteistyökumppanit, julkiset päätöksentekijät, urheiluseurat ja yhdistykset sekä yleisö (esim. Larson, 2002).

2.2. Festivaalituotantojen rahoitus- ja kulurakenne

Kausiluonteisena toimintana festivaalit poikkeavat toimintalogiikaltaan merkittävästi esimerkiksi julkisrahoitteisten taidelaitosten tai ympärivuotiseen ohjelmistotarjontaan keskittyvien yhdistysten ja yritysten toiminnasta (esim. Herranen & Karttunen, 2016; Ruusuvirta, 2019). Yksi keskeisimpiä erottavia tekijöitä on festivaalien laaja tulo- ja rahoitusrakenne, jonka seurauksena festivaalitoiminta ei ole valtion ja kuntien taidelaitoksiin verrattuna yhtä tiukasti sidottua erityyppisiin hallinnollisiin rajoitteisiin, säästöihin (Kainulainen, 2014, 7) tai esimerkiksi yksittäiseen tapahtumatilaan (Herranen & Karttunen, 2016).

Festivaalitoiminnan ansaintalogiikan ydin on sisällön tuotannossa ja sen ympärille rakennetussa palvelutuotannossa tuotantoketjuineen. Festivaalituotannon kokonaisrahoitus muodostuu useista tulovirroista, jotka perustuvat festivaalikävijän kulutukseen itse tapahtumassa (liput, oheispalvelut), myyntiin ja erilaisiin tukiin. Tuotannon tulovirtoja ovat tapahtumaorganisaation oman toiminnan tuotot, julkiset avustukset, yksityinen rahoitus, kuten sponsori- ja yritysysteistyö sekä vähäisemmässä määrin erilaisten säätiöiden tai rahastojen avustukset (Luonila ym., 2019).

Festivaalien oman toiminnan tuotot muodostuvat yksityisestä kulutuksesta ja yritysten ostoista. Lisäksi oikeuksien myynti, rojalit tai lisenssit, yhdistyspohjaisen toiminnan jäsenmaksut tai muut mahdolliset tulot voivat muodostaa tuotantojen rahoituksesta pienen osan (ks. esim. Finland Festivals (FF), 2022; Luonila 2019 ym., 28). Julkisen sektorin rahoitus muodostuu pääosin valtion festivaalitoimintaan kanavoimista jatkuvista tai kertaluonteisista avustuksista (OKM, Taike) ja kuntien avustuksista. Muu julkinen rahoitus, kuten EU-rahoitus on vähäistä (esim. Luonila ym., 2019; Wirén ym., 2020a). Erityisesti suuremmilla, Suomessa usein rytmimusiikkiin keskittyvillä festivaaleilla, merkittävä osa tulovirroista muodostuu pääsylipputuloista ja yritysysteistyökumppanuuksista (FF, 2022; Kinnunen & Luonila, 2021). Kapasiteetiltaan pienemmillä tai marginaalisempiin taidesisältöihin keskittyvillä festivaaleilla julkinen rahoitus on keskeinen, jopa elintärkeä osa tapahtuman rahoitusta (esim. Rytkönen, 2018). Suurempien festivaalien osalta julkinen tuki on toiminnan kokonaisrahoituksessa varsin pienessä, pikemminkin toimintaa legitimoivassa roolissa (Herranen & Karttunen, 2016).

Festivaalituotannon kustannukset muodostuvat pääosin henkilöstökuluista, ohjelma- ja tapahtumatoiminnan kuluista, kuten esiintyjien palkoista ja palkkioista ja tekniseen tuotantoon ja markkinointiin liittyvistä kuluista (Rytkönen, 2018; myös Luonila ym., 2019). Festivaalin sisältö ja palvelukokonaisuudet ovat niiden tuotannossa sekä tulonlähde että kustannuksia synnyttävä menoerä. Tuotantoon liittyvien rahavirtojen kannalta on keskeistä ymmärtää, että ohjelmistoon, festivaalipuitteisiin ja palvelutarjontaan investoiminen tapahtuu ennen tapahtuman toteutusajankohtaa. Kokoluokasta tai festivaalisisällöistä riippumatta festivaalien ansainta keskittyy festivaaliajankohtaan ja sen liepeille, kun lipputulosten lisäksi tulovirtoja kerryttävät esimerkiksi festivaalilla tarjottavien palvelujen kulutus tai tuotteiden oheismyynti (esim. FF, 2022; Johansson, 2008).

Festivaalituotannon tulo- ja kulurakenne vaihtelevat suuresti eri festivaalien välillä. Keskeisiä talouteen – ja talousvaikutusten muodostumiseen – vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi tapahtuman koko (vaikuttavana tekijänä esim. yleisökapasiteetti), kesto ja festivaalin sisältö. Muita talouteen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi festivaalin järjestämistiheys, yleisörakenne, tapahtumaan liitetyt mielikuvat ja sitä myötä tapahtuman kokema arvostus. Talouden näkökulmasta nämä tekijät heijastuvat esimerkiksi festivaaliyleisön kulutukseen, yritysyhteistyökumppanuuksiin tai avustuskäytäntöihin (Larson, Getz & Pastras, 2015; Luonila, 2016b).

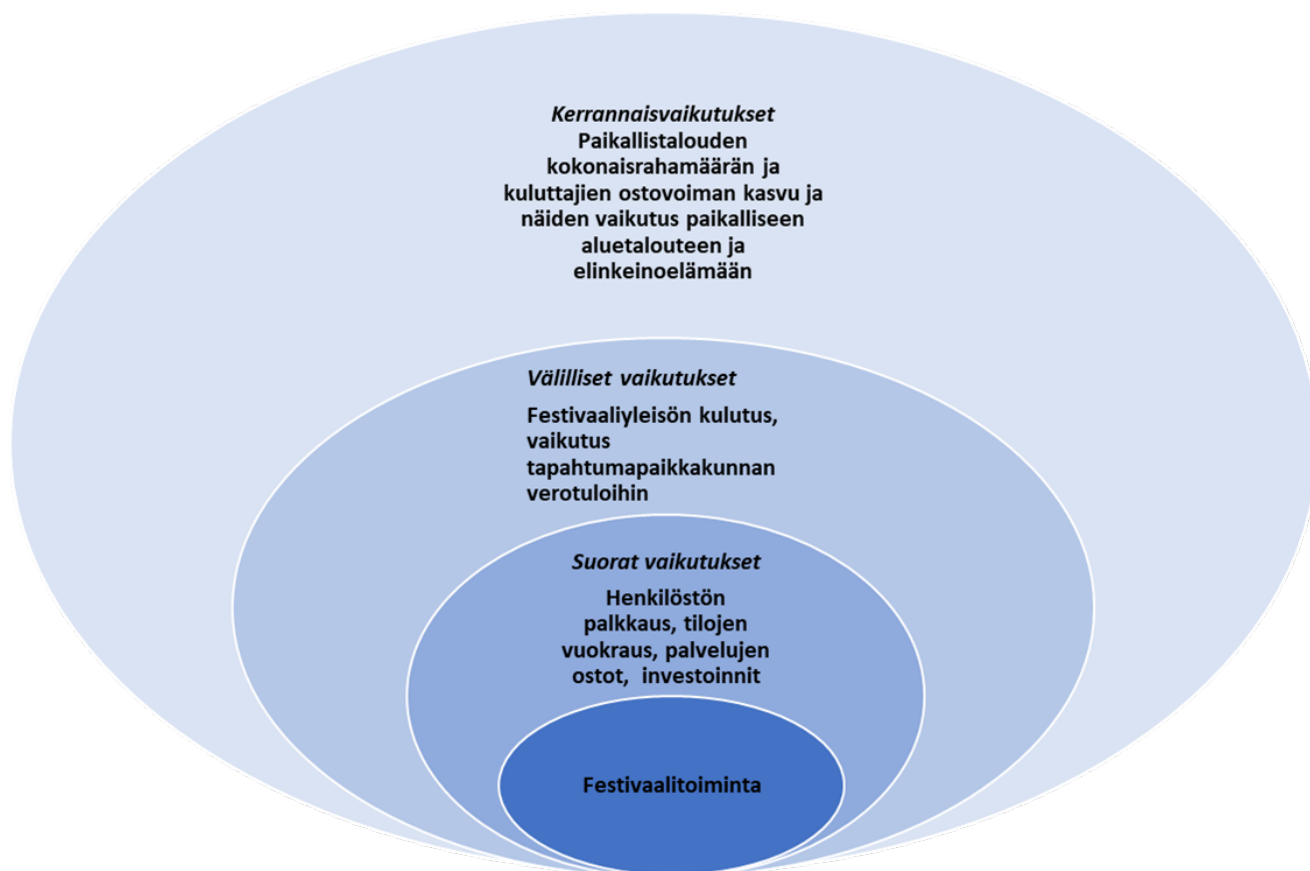
2.3. Festivaalitoiminnan suorat ja välilliset aluetalousvaikutukset

Festivaalien aluetaloudelliset vaikutukset voidaan luokitella *suoriin (eli primääriin) ja välillisiin (eli sekundääriin)* talousvaikutuksiin. Taide- ja kulttuurifestivaalien suorat talous- ja työllisyysvaikutukset syntyvät festivaalituotantoon liittyvistä toiminnoista, kun esimerkiksi palkataan henkilöstöä ja taiteilijoita, vuokrataan tiloja festivaalin käyttöön tai hankitaan palveluja ja investoidaan tuotantotarvikkeisiin. Tyypillisesti festivaaliorganisaatiot työllistävät vakituisesti tai pitkäaikaisesti vain muutamia henkilöitä, mutta lyhytaikaisesti, festivaalituotantoon keskittyvällä ajanjaksolla merkittäviä määriä henkilöstöä (esim. Hanlon & Jago, 2014). Lisäksi erityisesti avustavissa tuotantotehtävissä sekä suunnittelun tukena käytetään festivaalituotantojen aikana paljon vapaaehtoisia ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi paikallisten urheiluseurojen ja yhdistysten kanssa (Luonila ym. 2019a; Wiren ym., 2020a).

Välilliset vaikutukset muodostuvat festivaaliyleisön kulutuksesta, joka kohdistuu paikkakunnan yrityksiin ja palveluihin. Vaikutukset heijastuvat tapahtumapaikkakunnan verotuloihin ja tapahtumapaikkakuntaa laajemmin myös aluetalouteen. (Kainulainen, 2005; Ruokolainen ym. 2016; Tohmo 2005.) Festivaalitoiminnan ajallisen rajallisuuden vuoksi festivaalien suorien ja epäsuorien taloudellisten vaikutusten muodostuminen ajoittuu osin lyhyelle, festivaaliaikaiselle periodille kokonaisvaikutusten kuitenkin näkyessä talousvaikutuksissa koko vuoden aikana.

Suorien ja välillisten vaikutusten lisäksi voidaan puhua laajemmin kerrannais- tai kerroinvaikutuksista eli paikallistalouden kokonaisrahamäärän ja kuluttajien ostovoiman kasvusta sekä niiden säteilyvaikutuksista paikalliseen elinkeinoelämään ja aluetalouteen (esim. Ruokolainen ym. 2019; Cantell 1994, 38–40; Ilmonen ym. 1995, 80–81; Kainulainen 2005, 95–98). Kuviossa 1 kuvataan festivaalitoiminnan aluetaloudellisten vaikutusten ulottuvuudet.

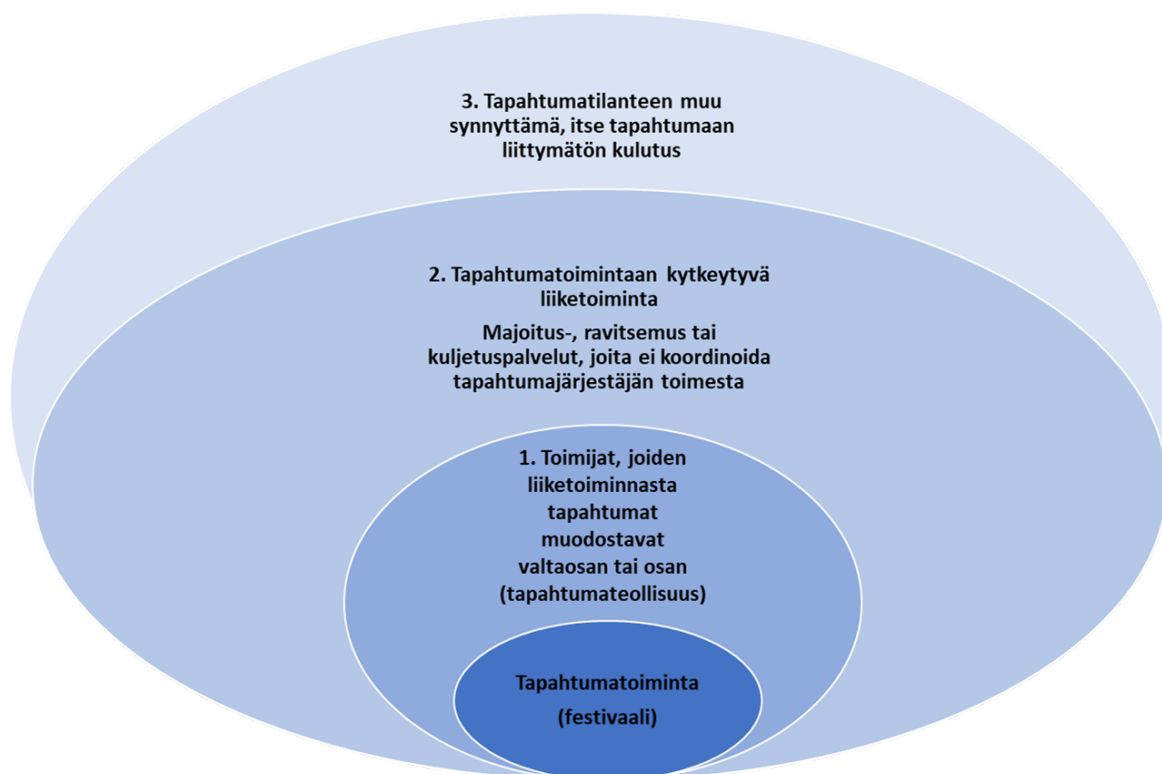
Kuvio 1. Festivaalitoiminta ja aluetalousvaikutusten ulottuvuudet.

Festivaalien taloudellista kokonaisuutta tarkastellessa voidaan käyttää myös *tapahtumateollisuuden* käsitettä, joka auttaa konkretisoimaan tapahtumatoiminnan synnyttämiä talousvaikutuksia. Tapahtumateollisuus muodostuu toimijoista, joiden liiketoiminnasta valtaosa liittyy itse tapahtumaan (esim. tapahtumatekniikan vuokraus) sekä toimijoista, joille tapahtumaliiketoiminta on osa niiden liiketoiminnan kokonaisuutta (esim. turvallisuuspalvelut). *Tapahtumajärjestämisen alalla* toimivat yritykset siis vastaavat joko kokonaisten tapahtumien tai niiden yksittäisten osa-alueiden suunnittelusta ja toteuttamisesta (Wirén ym., 2020a, 6).

Tapahtumateollisuuden kautta tarkastellen festivaalien taloudelliset vaikutukset voi jakaa toimialan synnyttävien talousvaikutusten näkökulmasta *kolmeen syvyytasoon*. Tässä jaottelussa suorilla vaikutuksilla viitataan itse tapahtuman *tuottamisen synnyttämään liiketoimintaan*. Esimerkiksi tapahtumatilojen vuokraus, ammatillinen tuottaminen ja tapahtumatekniikan vuokraus ovat aloja, joille tapahtumien järjestäminen on pääasiallinen elinkeino ja synnyttävät edellä kuvattuja suoria talousvaikutuksia. Toissijaisilla vaikutuksilla taas viitataan tässä keskustelussa tapahtumatuotantoa palvelevien yritysten kuten majoitus-, turvallisuus- tai kuljetuspalveluiden liiketoimintaan. Näiden lisäksi ns. ulkokehälle sijoittuu tapahtuman kävijöiden yleinen kulutus tapahtuman liepeillä (esim. festivaalivieraan käyttämä kampaamopalvelu). (Wirén ym., 2020a, 4; ks. myös Getz, 1989.)

Kuvio 2. Tapahtumateollisuuden kehäkuvio Wirén ym., (2020a, 5) mukaan.

Vaikka tässä raportissa emme luokittele festivaalitoimintaa Wirénin ja kumppaneiden (2020a) mallissa kuvatulla tavalla sellaisenaan, tarjoaa tapahtumateollisuuden lähtökohdista muotoiltu esitys yhden näkökulman hahmottaa festivaalitoiminnan taloudellisten vaikutusten eri syvyystasoja liiketoiminnan näkökulmasta.

2.4. Festivaalien talousvaikutusten todentaminen

Taide- ja kulttuurifestivaalien talousvaikutusten todentamiseksi on aikaisemmissa tutkimuksissa kehitetty lukuisia menetelmiä ja malleja (ks. myös Wirén ym., 2020a). Festivaalien aluetaloudellista rakennetta ja merkittävyyttä voi havainnollistaa esimerkiksi tarkastelemalla rahavirtoja, jotka suuntautuvat festivaaleille ulkopuolelta, festivaalien sisällä liikkuvia ja siten alan toimijoille jääviä rahavirtoja sekä yhteiskuntaan palaavia ja kertyviä rahavirtoja (Wirén ym., 2020a). Tässä raportissa kuvataan rahavirtojen suuntaa festivaalituotannoissa (Kuvio 5, 37), jotta voidaan ymmärtää festivaalien aluetaloudellisten vaikutusten muodostumisen periaatteita. Euromääräisten tarkastelujen ohella pyrimme hahmottamaan yleisemmin tapahtumatalouden toimintakentän moninaisuutta sekä kentän toimijoiden, erityisesti festivaalijärjestäjien ja näiden yhteistyökumppanien välisiä paikallisia verkostoja, joissa suorat ja välilliset talousvaikutukset syntyvät.

Keskeisiä Suomessa käytössä olleita festivaalien tai yleisemmin kulttuuri-toimintojen (alue)taloudellisen mallintamisen ja laskennan välineitä ovat esimerkiksi niin sanottu pohjoismainen menetelmä, panos-tuotos-malli, CGE-mallinnus, FEET-menetelmä sekä tapahtumien laskennallinen aluevaikutusmalli (ks. Herranen & Karttunen 2016, 46–48; Ruokolainen ym. 2019, 38–40). Taloudellisia aktiviteetteja ja niiden tunnuslukuja tarkastellaan pääasiassa Tilastokeskuksen toimialaluokitusten (TOL) puitteissa.

2.4.1. Talousvaikutusanalyysit

Aluetalousvaikutuksien selvittämiseen käytettyjen menetelmien kirjo ulottuu yksinkertaisista festivaaleihin liittyvien rahavirtojen kuvauksista monimutkaisiin matemaattisiin aluetalouden mallinnuksiin, joissa selvitetään aluetaloudellisia kerrannaisvaikutuksia.

Niin sanottu pohjoismainen menetelmä jakautuu tulo- ja menomenetelmiin. Menomenetelmä tarkoittaa sitä, että yleisökyselyiden avulla selvitetään matkailijoiden tai vaikkapa festivaalikävijöiden alueella kuluttama rahamäärä.

Tällöin siis selvitetään alueelle suuntautuvia rahavirtoja kulutuksen kautta. Tulomenetelmässä on kysymys saman asian kääntöpuolesta: yrityskyselyiden avulla selvitetään alueen yrittäjien saama tulonlisäys. Pohjoismaisen menetelmän molempien puolien käyttäminen ainakin periaatteessa lisää tulosten luotettavuutta, sillä ihannetapauksessa sekä tulo- että menomenetelmien avulla selville saatujen rahamäärien tulisi olla yhtä suuret (ks. Tohmo, 2002, 46.) Käytännössä näistä toteutetaan useimmiten vain menomenetelmä, sillä yleisön rahankäyttöä koskevia kysymyksiä on suhteellisen helppo lisätä esimerkiksi festivaalien yleisöpalautekyselyihin (Herranen & Karttunen 2016, 46).

Talousvaikutusanalyysissä tehdään pelkkien rahavirtojen kuvaamisen lisäksi usein myös analyysjä siitä, miten esimerkiksi kulutuksen kautta alueelle kanavoitunut raha alkaa kertautua aluetaloudessa. Tällaisia tutkimuksia ovat esimerkiksi kulttuuritapahtumien luoman arvonlisäyksen suhde julkisen sektorin, kuten kuntien tapahtumatoimintaan antamaan tukeen, jolloin tukea voidaan tarkastella esimerkiksi investointina alueen talouden kehitykseen (Rytkönen, 2018).

Panos-tuotos-analyysi on yksi taloustieteellinen menetelmä (esimerkiksi kulttuuritoimintojen) talousvaikutuksien selvittämiseksi. Menetelmän avulla tuotetaan tietoa alueen toimialojen keskinäisistä riippuvuuksista sekä aluetalouden rakenteesta. Kulttuuritoimintojen vaikutuksia laskettaessa panos-tuotos-mallilla tarkastellaan kulttuuri-investointien sekä kulttuuriin kohdistuvan kulutuksen aikaansaamaa kysynnän kasvua ja sen kohdistumista aluetalouteen sekä sen eri toimialoihin samalla, kun lasketaan kulttuuritoimintojen aikaansaamaa kasvua aluetaloudessa. (Tohmo 2002, 82; Kainulainen 2005, 103–104; ks. myös Rytkönen, 2018.) Panos-tuotos-analyysi auttaa siis hahmottamaan, miten esimerkiksi festivaalien tekemien ostojen tai festivaalikävijöiden kulutuksen rahavirrat kanavoituvat osaksi aluetaloutta ja sen toimialoja ja alkavat kertautua.

Toinen, astetta hienosyisempi esimerkki aluetaloustieteellisestä menetelmästä kulttuuritoimintojen vaikutusten laskemiseksi on niin sanottu *CGE-mallinnus*. CGE-malleissa (*computable general equilibrium*) luodaan talouden numeerisia kuvauksia perustuen makro- ja mikrotalousteoriaan sekä soveltavan matematiikan ja tilastotieteen laskenta- ja estimointimenetelmiin. Mallinnus on ollut Suomessa käytössä kulttuuritoimintojen yhteydessä ainakin Seinäjoen tapahtumaklusterin aluetalousvaikutuksien mallinnuksessa (Ruokolainen ym. 2016.) Panos-tuotos-mallinnuksesta CGE-malliin pohjautuva menetelmä eroaa niin, että jälkimmäisessä huomioidaan monisyisemmin ja systeemisemmin esimerkiksi aluetalouden sisäistä ja aluetalouksien välistä dynamiikkaa ja esimerkiksi rahavirtojen vuotamista muille alueille (Dwyer ym. 2006, 60–61).

Panos-tuotos-analyysiin tai CGE-mallinnukseen verrattuna yksinkertaisempi taloudellinen tarkastelu kulttuuritoimintojen vaikutuksista on kerroinvaikutusanalyysi. Tällöin lasketaan kulttuuritoimintojen kerrannaisvaikutuksia aluetalouteen perustuen esimerkiksi aikaisemmissa tutkimuksissa käytettyihin rahavirtojen kertoimiin (vrt. esim. Piekkola ym., 2013).

Panos-tuotos-laskenta ja CGE-mallinnus vaativat varsin paljon työläästi kerättävää dataa muun muassa yleisön kulutuksesta, toisin sanoen niiden tuottamaa tietoa vaikutuksista on työlästä ja kallista päivittää.

Karppinen ja Luonila (2014) kehittivätkin tutkimuksessaan laskennallista ja nimenomaan päivitettävissä olevaa alueellista ja ajallista vertailua mahdollistavaa aluevaikutusmallia *tapahtuma- ja festivaaliklustereille*. Tutkimuksessa tuotantoklusteriin määriteltiin yksinomaan yritykset. Mallin tarkoituksena oli pyrkiä arvioimaan laskennallisesti tapahtumiin ja festivaaleihin liittyvien klustereiden alueellista kokonaisvaikutusta, ns. *alueellista yritysvaikutuspotentiaalia*. Tutkimuksessa ei pyritty suoraan arvioimaan määrällisesti tapahtumatuotannon tuotantoklusterin (primääriset) ja niiden tuotantoon liittyvien alojen (sekundääriset/välilliset) vaikutuksia ts. tarjontavaikutuksia. Pikemminkin tavoitteena oli rakentaa laskennallista, yritysperusteista ja toimiala- ja/tai klusteripohjaista aluevaikutusmallia. Mallissa tarjontatekijät huomioitiin epäsuorasti yritysvaikutuspotentiaalın tarkastelussa (tulo- ja työllisyysvaikutukset sekä vaikutukset yritysten lukumäärään alueella), sen sijaan, että olisi keskitytty yksittäisen tai yksittäisten tapahtumien tai festivaalien aluevaikutusten tarkasteluun. Tutkimuksen tapausalueina olivat käsillä olevan tutkimuksen kaltaisesta Oulun, Porin ja Seinäjoen seudut ja klustereiden vaikuttavuusalue määritettiin mallissa maakunnalliseksi. Mallin kehittämisessä vaikutuksia arvioitiin yritys- ja toimialatilastoperusteisesti (TOL). Keskeisinä muuttujina mallissa olivat klustereiden tulovaikutus (liikevaihdolla mitaten) ja henkilöstövaikutus (henkilötyövuosilla mitaten). Tutkijoiden mukaan malli antaa laskennallisen aluevaikutuksen tutkimuksessa määritellyille tapahtumaklusterille ja vastaavan *potentiaalisen* vaikutuksen esimerkiksi musiikkifestivaaliklustereille. (Ks. Karppinen & Luonila, 2014, 3–4.)

2.4.2. Laadullinen tutkimus

Puhtaasti taloustieteeseen tukeutuviin ja sen rajoituksissa pysyttelevien menetelmien lisäksi on pyritty kehittämään tapoja, joilla festivaalien ja kulttuuritoimintojen (talous)vaikutuksia voi tarkastella myös laajemmin. Aluetalousvaikutuksien numeraalisen mittaamisen ja laskemisen sijaan voidaan myös tarkastella festivaalien alueellista merkitystä laadullisin menetelmin. Näin on tehty esimerkiksi vuonna

1995 eräitä suomalaisia festivaaleja tarkastelleessa tutkimuksessa, jossa aluetaloustieteellistä laskentaa täydensi haastatteluaineisto festivaalien merkityksestä (Ilmonen ym., 1995).

Vastaavasti Turun 2011 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuodesta tehdyissä selvityksissä kulttuuri-ilmion vaikutuksia tarkastellaan määrällisin ja laadullisin menetelmin niin, että vaikutukset näkyvät paitsi talouden tunnuslukuina myös paikallisten toimijoiden, asukkaiden ja kävijöiden tapahtumille antamina merkityksinä (Oikarinen 2012; Koponen & Lehtonen, 2012). Helsingissä järjestettyjen Eurovision-laulukilpailujen vaikutusten selvittäminen on myös hyvä esimerkki moniulotteisesta ja -menetelmällisestä vaikutusten selvittämisestä (Laakso & Kilpeläinen 2008).

Myös niin sanottu FEET-malli (*Finnish Event Evaluation Tool*) yhdistää useita erilaisia vaikutusulottuvuuksia systemaattisella tavalla. FEET-työkalun avulla selvitetään tapahtumakävijöiden profiileja ja motiiveja, arvioidaan taloudellisia vaikutuksia ja selvitetään sosiokulttuurisia vaikutuksia eri toimijoiden näkökulmasta. Taloudellisia vaikutuksia selvitetään kyseisessä mallissa lähinnä rahavirtoja tarkastelemalla niin, että kuvaillaan alueelle kohdistunut kävijöiden kulutus sekä kulttuuritapahtumien kulut ilman kerroinvaikutuksia (Pasanen ym. 2009, 120–121; ks. myös Taskinen ym., 2021).

Myös tässä tutkimuksessa yrityksille suunnatussa kyselyssä oli mukana puhtaan numeerisen tarkastelun ohella laadullisia elementtejä, esimerkiksi kysyttäessä yritysten motiiveja yritysysteistyöhön. Tämän tutkimuksen kontekstissa toimijoiden kuvaukset toimivat kuitenkin pikemminkin taustaymmärryksen lisäjäjänä kuin varsinaisena tutkimusaineistona varsinaisen tutkimusfokuksen ollessa talousvaikutusten määrällisessä tarkastelussa.

3 RAPORTIN AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja aluetaloudellisen vaikuttavuuden osa-alueita ja laajuutta. Tavoitteena on kehittää ymmärrystä siitä, miten aluetalouksien ja paikallisen festivaalituotantoverkoston ominaisuudet voivat vaikuttaa aluetaloudellisten vaikutusten muodostumiseen. Tutkimus tuottaa esimerkkejä siitä, miten festivaalien aluetaloudellisten vaikutusten tarkastelua ja talousvaikutusten arviointia voidaan tehdä. Tutkittavina alueina ovat olleet Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa.

Tutkimusaineistona on hyödynnetty festivaalijärjestäjille ja alueiden yrityksille suunnattuja kyselyaineistoja. Kyselyaineistojen lisäksi festivaalien tulo- ja työllisyysvaikutusten arvioimiseksi raportissa esitetyissä esimerkkilaskelmissa (ks. 4.3.) on käytetty Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja, kuten yritysrekisteritietoja sekä lipputulosten ulkopuolisten tulojen käyttöä arvioitaessa *Kotitalouksien kulutukset kotitaloustyyppin mukaan* -tietokantaa. Aineistoa on lisäksi täydennetty erityyppisellä julkisesti saatavilla olevalla verkkoaineistolla koskien esimerkiksi festivaalien yleisömääriä ja yleisön kävijäkohtaista kulutusta. (Vrt. myös Vähäsantanen & Karppinen, 2020.)

Tutkimusmenetelmissä yhdistetään festivaalitoimijoille suunnatun kyselyn kuvaileva analyysi tilastollisiin aineistoihin perustuviin aluetaloustieteellisiin laskelmiin. Kyselyaineisto on toiminut pohjana laskennalle esimerkiksi kävijämäärien osalta. Kyselyaineiston keinoin voitiin myös täsmentää paikallisuusasteet tietyissä hankinnoissa, kuten ravintolapalveluissa. Kyselyaineistosta saatujen tulosten merkitys on myös suuri tiettyjen tunnuslukujen esiintuomisen ja analysoinnin ohella.

Seuraavaksi tässä luvussa kuvataan tutkimusraportin aineisto ja käytetyt tutkimusmenetelmät yksityiskohtaisemmin.

3.1. Kohdealueet ja festivaaliotos

Hankkeen aineistonkeruussa on keskitytty Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueisiin. Valinta perustui siihen, että kussakin maakunnassa on vahva festivaalituotannon historia ja vakiintuneita festivaaleja sekä uutta festivaalitoimintaa (ks. esim. Karppinen & Luonila, 2014; Luonila & Johansson, 2016). Lisäksi alueilta on tuotettu aikaisempaa aiheeseen keskittyvää tutkimusta (ks. esim. Kainulainen 2005; Karppinen & Luonila 2014; Ruokolainen ym. 2016; Tohmo,

2005), mikä mahdollisti olemassa olevan alueille kohdistuvan tutkimustiedon hyödyntämisen.

Koska tutkimuksen tarkoituksena on ollut osaltaan vastata taide- ja kulttuuritoiminnan tietoperustan kehittämiseen, tässä selvityksessä keskitytään toistuviin taide- ja kulttuurifestivaaleihin (ks. OKM, 2016). Festivaalikyselyä varten kultakin alueelta valikoitiin kymmenen festivaalin otos, jonka arvioitiin olevan laajuudeltaan riittävä festivaalien aluetaloudusvaikutusten arvioinnissa. Melko suurella otoksella pyrittiin saamaan monipuolista tietoa erikokoisista festivaaleista ja lisäämään tulosten luotettavuutta. Rajauksesta johtuen esimerkiksi ruokafestivaalit tai runsaasti muutakin kuin taide- ja kulttuuritarjontaa sisältävät kaupunkifestivaalit on jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Koska Etelä-Pohjanmaan alueen festivaalijärjestäjiltä ei saatu tarpeeksi vastauksia, rajoitimme rahavirtojen tarkastelun Satakunnan ja Pohjois-Pohjanmaan alueisiin. Tilastollisiin aineistoihin pohjautuvat esimerkkilaskelmat toteutettiin kaikilta kolmelta tutkimuskohteena olevalta alueelta valitun festivaaliotoksen mukaisesti.

3.2. Aineiston keruu ja analyysi

3.2.1. Taustatutkimus

Tutkimuksen alkukartoitusvaiheessa käytiin taustakeskusteluja festivaali- ja kulttuurialan kanssa toimivien ja verkostoituneiden asiantuntijoiden kanssa kaikilla kolmella tutkimuksessa mukana olevalla alueella. Tavoitteena oli saada taustatietoa alueiden festivaaleista ja tarkentaa festivaaliotoksen kokonaisuutta. Lisäksi kartoitusvaiheessa muodostettiin kysymyksenasettelun pohjaksi kokonaiskuva festivaaleista ja festivaalitalouden tunnusluvuista hyödyntämällä erilaisia verkkoaineistoja koskien esimerkiksi festivaalien yleisömääriä.

3.2.2. Kyselyt

Festivaalijärjestäjille ja alueen yrityksille suunnatut puolistrukturoidut kyselyt valikoituivat tiedon keräämisen muodoksi niiltä osin kuin tiedon saaminen esimerkiksi tilastollisista aineistoista olisi ollut mahdotonta. Kyselyt suunniteltiin perustuen aikaisempaan festivaalitoimintaa käsittelevään kirjallisuuteen ja olemassa oleviin kyselytutkimuksiin (Kainulainen, 2004; Luonila ym., 2019; Pasanen ym., 2009). Kyselyillä kerättiin festivaaleja kuvaavia taloudellisia tunnuslukuja aluetaloudellisen analyysin pohjaksi viimeisimmältä festivaalien tavanomaista toimintaa

kuvaavalta vuodelta 2019 sekä muita keskeisiä toimintaa kuvaavia tietoja, kuten esimerkiksi organisaatiomuotoa ja alueellista yritysyhteistyörakennetta. Samalla kyselyn avulla testattiin, millä tarkkuustasolla kyseisiä tietoja tulisi kysyä.

Festivaalikysely

Festivaalijärjestäjille suunnatun kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten festivaalit toimivat alueen taloudessa ja miten festivaalit itse arvioivat festivaalituotannon vaikutuksia alueen talouteen oman tapahtumansa tuotannon näkökulmasta (ks. myös Luonila ym., 2019; Ruokolainen ym., 2016). Festivaaleille osoitetussa kyselyssä selvitettiin tapahtumien perustietojen lisäksi festivaalien keskeisimpiä avainlukuja koskien festivaalien taloutta, henkilöstöresursseja ja yleisöjä. Kyselylomake on liitteessä 1 ja lista festivaaleista, jotka vastasivat kyselyyn, on liitteessä 2.

Kysely toteutettiin kesäkuussa 2021. Se suunnattiin 29 tapahtumalle kolmella tutkimusalueella niin, että alueet olivat tasaisesti edustettuina. Vastauksia saatiin 13 kappaletta, joista seitsemän oli Satakunnan, viisi Pohjois-Pohjanmaan, ja yksi Etelä-Pohjanmaan alueella.

Yrityskysely

Loka-marraskuussa 2021 toteutettiin kysely kaikille niille yrityksille, jotka ensimmäiseen kyselyyn vastanneet festivaalit olivat nimenneet keskeisimmiksi yritysyhteistyökumppaneikseen. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää yritysten näkemyksiä festivaalien kanssa tehtävästä yhteistyöstä, festivaalitoiminnan vaikutuksista yrityksen toimintaan sekä festivaalien paikallis- ja aluetaloudellisesta merkityksestä.

Kysely toimitettiin 88 yritykselle³, joista 53 oli Satakunnan, 30 Pohjois-, ja viisi Etelä-Pohjanmaan alueella. Vastauksia saatiin 16:lta monipuolisesti eri toimialoja edustavalta yritykseltä, joista kahdeksan oli Satakunnan, kuusi Pohjois-Pohjanmaan, ja kaksi Etelä-Pohjanmaan alueelta.

Festivaalien nimeämät yritys- ja yhteisökumppanit asetettiin Tilastokeskuksen toimialaluokituksen 2008 5-numerotason luokkiin⁴ hakemalla tiedot Suomen Asiakastieto oy:n nettisivuilta. Yhtä lukuun ottamatta yritykset toimivat paikkakunnalla ympärivuotisesti. Kyselylomake on liitteessä 3.

³ Kokonaisuudessaan yritysten saamien mainintojen määrä festivaalikyselyssä oli hieman suurempi, koska muutamat yritykset olivat usean festivaalitoimijan mainitsemia.

⁴ TOL-luokitus muodostuu viidestä hierarkkisesta tasosta, joista 5-taso on hienosyisin.

3.2.3. Tilastoaineisto

Festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia selvittäessä lipputulojen ulkopuolisten tulojen käyttöä arvioitaessa käytettiin Tilastokeskuksen *Kotitalouksien kulutustilasto*⁵. Tämän pohjalta on arvioitu tapahtuman keston, luonteen ja kävijöiden paikallisuusasteen perusteella kävijöiden kulutusmenoista ravintola- ja matkustusmenot ja hotelliöyymiset. Tältä pohjalta on myös arvioitu, kuinka paljon kävijät kuluttavat muuhun kuin pääsylippuihin. Kerrannaisia vaikutuksia on arvioitu aluetalouden rakenteen perusteella. Siinä on käytetty Tilastokeskuksen yritysrekisterin aineistoja.

3.2.4. Aineiston analyysi

Festivaalikohtaisten tietojen analysointimenetelmänä hyödynnettiin laadullista aineistoanalyysia. Myös kyselyaineisto analysoitiin aineiston pienestä kokonaisuudesta ja sen moninaisuudesta johtuen pääosin kuvailevin menetelmin ja muuttujakohtaisin tarkasteluin. Analyysin tarkoituksena oli kuvata ja havainnollistaa alueen festivaalien tunnuspiirteitä talousvaikutusten näkökulmasta.

Tutkittavien festivaalien suoria ja välillisiä sekä kerrannaisia vaikutuksia arvioitiin kyselyaineistosta saatavien rahavirtatietojen perusteella ja tilastoaineiston kautta. Tilastoaineisto koostuu Tilastokeskuksen yritysrekisteristä⁶ sekä verkkoaineistoista, joista on saatu kävijätietoja niistä tapahtumista, jotka eivät ole mukana kyselyssä. Tässä huomioitiin erityisesti kyselystä saatu hankintojen paikallisuusaste, joka vaikuttaa tapahtumista tarkasteltavan maakunnan aluetalouteen jättämään vaikutukseen.

Festivaalien suorat tulo- ja työllisyysvaikutukset laskettiin tämän raportin esimerkkilaskelmissa (ks. luku 4.3. kävijöiden kulutus) alueelle syntyvänä liikevaihtona ja henkilötyövuosina, jotka ovat vertailukelpoisia Tilastokeskuksen yritysrekisterin tietojen kanssa. Siten laskelmista saatuja lukuja voidaan käyttää esimerkiksi kokovertailuun alueen tiettyjen toimialojen kanssa esimerkiksi vertaamalla tietyn alueen festivaaliyleisön synnyttämää tulovaikutusta (eli syntyvää liikevaihtoa tai työllisyyttä) johonkin alueen toiseen toimialaan. Kokonaisvaikutuksen

⁵ Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kulkuvälineitä sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määrästä (SVT, 2022).

⁶ Tilastokeskuksen ylläpitämä yritysrekisteri sisältää tietoja kaikista y-tunnuksellisista yrityksistä, joiden tiedot ovat saatavana Verohallinnosta yksityisistä elinkeinonharjoittajista julkisyhteisöistä ja voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä (Tilastokeskus, 2022).

muodostavat suoran vaikutuksen lisäksi välilliset ja kerrannaiset tulo- ja työllisyysvaikutukset, joita on arvioitu kunkin alueen aluetalouden rakenteen pohjalta käyttäen apuna Tilastokeskuksen yritysrekisterin tietoja. Nämä vaikutukset ilmaistaan alla mainituilla tavoilla, liikevaihtona ja tehtyinä työvuosina:

- Suorat vaikutukset = kaikki toiminnot, jotka välittömästi liittyvät tapahtuman järjestämiseen tai yleisön kulutusta arvioitaessa kävijöiden ostojen vaikutukset.
- Välilliset vaikutukset = arvoketjussa taaksepäin olevia vaikutuksia eli niiden toimijoiden ostot omilta asiakkailtaan, jotka osallistuvat suoraan tapahtuman järjestämiseen tai palveluiden järjestämiseen. Kun ostot suuntautuvat osin muualle kuin omaan maakuntaan ja verot maksetaan myös valtakunnallisesti (ALV), välilliset vaikutukset vaimenevat.
- Kerrannaisvaikutukset = lisääntyvän kysynnän vuoksi palkataan uusia työntekijöitä, jotka ostavat kotimaakunnan ja maakunnan ulkopuolisia tuotteita [joista maksetaan kulutusveroja (ALV)], jolloin kysyntä suuntautuu arvoketjussa eteenpäin.

Kerrannaisvaikutuksia arvioitiin kunkin maakunnan aluetalouden rakenteen perusteella.

4 FESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEN MUODOSTUMINEN

Aihepiirin laajuuden vuoksi tutkimuskohde on rajattu kolmeen toisistaan poikkeavaan, mutta festivaalitoiminnaltaan tutkimusasetelman näkökulmasta kiinnostavaan alueeseen: Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Satakunta (ks. 3.1.). Tässä luvussa festivaalitoiminnan ominaispiirteitä tarkasteleva osuus käsittelee Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan alueita, joilta saatiin festivaalikyselyllä kerättyä tarkastelua varten riittävä määrä aineistoa. Kävijöiden kulutusta kuvaavassa alaluvussa esimerkkilaskelmat on tehty kaikkien kolmen maakunnan osalta.

4.1. Festivaalitoiminnan ominaispiirteitä: tapausesimerkinä Satakunnan ja Pohjois-Pohjanmaan festivaaliotos

Kuten aiemmin on kuvattu, festivaalit eroavat toisistaan esimerkiksi kokonsa, organisoitumistavan tai sen mukaan, onko kyseessä pääosin maksullinen vai ilmaistapahtumiin keskittyvä festivaali. Nämä ovat keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat festivaalien tuotantoverkostoihin (ks. esim. Luonila, 2016a; Rytönen, 2018) ja siten taloudellisten vaikutusten muodostumiseen. Festivaaleissa on kuitenkin myös samankaltaisuuksia esimerkiksi organisaatio- tai työvoima/työntekijärakenteissa (ks. esim. Luonila ym., 2019).

Aineistossamme olevista festivaaleista kolmea on toteutettu jo 1960–70-luvuilta lähtien. 1980–1990-luvuilta toimineita oli mukana aineistossa neljä ja 2000–2010-luvuilta kuusi festivaalia. Myös nuorinta festivaalia oli järjestetty jo vuodesta 2013 lähtien. Tarkasteltavat festivaalit ovat toistuvia, mutta varsin lyhytkestoisia. Kahdesta kolmeen päivään kestäviä sekä neljä–viisipäiväisiä festivaaleja oli kolme ja yhdeksän–kymmenenpäiväisiä festivaaleja viisi. Kaksi festivaaleista oli selvästi pidempiä, kestoltaan 31 ja 47 päivää.

Valtaosa (kahdeksan kolmestatoista) vastanneesta festivaalista toimi yhdistysmuotoisesti, molemmilla tarkastelualueilla. Kahdella taustalla oli osakeyhtiö, kahdella kaupunki ja yhdellä säätiö.

Pohjois-Pohjanmaalla yksi festivaali tarjosi vain ilmaistapahtumia, mutta muuten alueella valtaosa tapahtumista oli maksullisia. Satakunnassa kaksi festivaalia keskittyi pääosin maksullisiin tapahtumiin, mutta neljällä festivaalilla kuudesta vähintään puolet oli ilmaistapahtumia. Yleisesti voi sanoa, että molemmilla tarkastelualueilla miltei puolet festivaalien tapahtumista oli ilmaisia. Maksullisten tapahtumien määrä korostui kaikkein pienimmillä festivaaleilla.

Kävijämäärien perusteella festivaaleja on luokiteltu kapasiteetiltaan viiteen luokkaan (esim. Kinnunen & Luonila, 2021) siten, että alle 5 000 kävijän festivaalit ovat ns. XS-kokoisia festivaaleja, 5 000–9 999 kävijän festivaalit S-kokoisia, 10 000–29 999 M-kokoisia, 30 000–59 999 L-kokoisia ja vähintään 60 000 kävijän festivaalit edustavat XL-luokkaa. Tällä mittaristolla tarkasteltuna suurin osa festivaaleista sijoittui joko pienimpään tai suurimpaan kokoluokkaan, mutta kaikki kokoluokat olivat aineistossa edustettuina⁷. Molemmilla alueilla oli tapahtumien määrän suhteen eri kokoisia festivaaleja. Satakunnassa erottui yksi festivaali selvästi suurimpana 115 tapahtumalla.

4.2. Festivaalituotannon rahavirrat

4.2.1. Rahoitus: oman toiminnan tulot ja muu rahoitus

Tutkimuksessa tarkastellut festivaalit olivat moninaisia rahoitukseltaan. LiveFIN ry:n (2020) käyttämässä luokituksessa festivaalit jaetaan kävijämäärältään XS-XL-kokoisiin. Vastaavasti tässä tutkimuksessa tarkastellut festivaalit voidaan jakaa rahoituksen perusteella pieniin ja suuriin siten, että mikrofestivaaleiksi (XS) luokitellaan alle 50 000 euron rahoituksella olevat tapahtumat, pieniksi (S) 50 000–99 999 euron, keskisuuriksi (M) 100 000–399 999 euron sekä suuriksi (L) yli 400 000 euron festivaalit (vrt. myös Rytönen, 2018, 19).

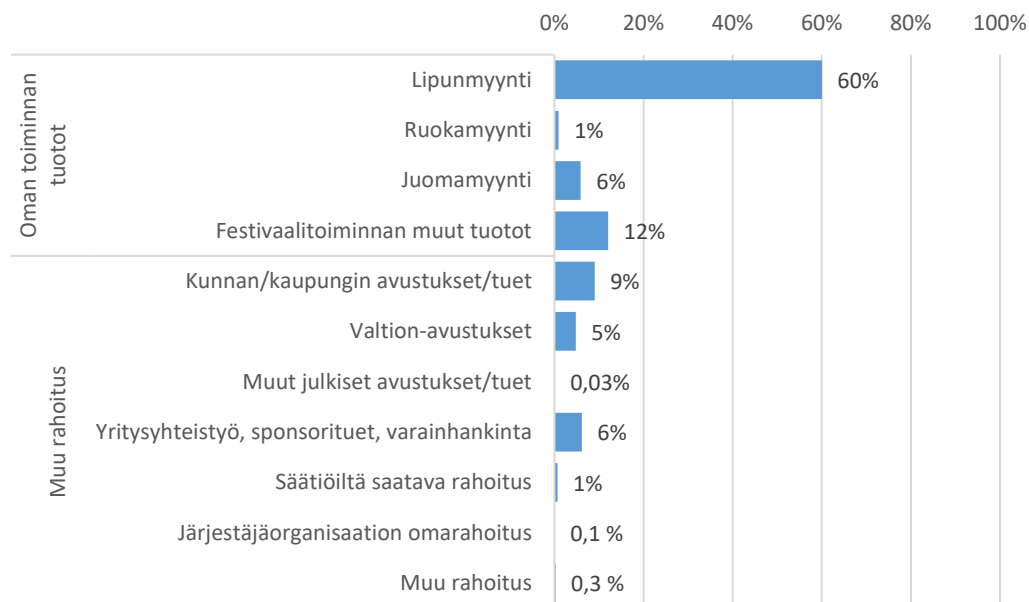
Tällä tavoin tarkasteltuna suurin osa tutkimuksen kohteena olevista festivaaleista asettui keskisuurten joukkoon, ja sekä pieniä että suuria festivaaleja oli kolme kappaletta; joskin yksittäinen kaikkein suurin festivaali ylitti 10-kertaisesti suuren festivaalin rajan. Kokonaisrahoituksen vaihteluväli oli muutamasta kymmenestä tuhannesta eurosta useamaan miljoonaan. Kolme festivaaleista oli rahoituksen osalta suuria (yli 400 000 €), seitsemän keskisuuria (100 000–399 999 €) ja kolme pieniä (alle 100 000 €). Satakunnan festivaaleista kaksi oli taloudeltaan selvästi muita suurempia ylittäen miljoonan euron. Taloudeltaan keskisuuria oli Satakunnassa niin ikään kaksi ja pieniä festivaaleja kolme. Pohjois-Pohjanmaalla festivaaleista kaikki olivat taloudeltaan keskisuuria.

Lipunmyynti oli selvästi merkittävin festivaalien tulolähde (Kuvio 4). Oman toiminnan tuotot kokonaisuutena korostuvat erityisesti suurimmilla festivaaleilla (liki 90 % rahoituksesta). Keskisuurten ja pienten festivaalien osalta oman toiminnan tuotot kattoivat molemmilla alueilla noin 40 %. Yksittäisten festivaalien

⁷ XS: 4, S: 2, M: 2, L: 1, XL: 4.

kohdalla tähän sisältyy myös vaihtelua liki täydestä omarahoituksesta täyteen muuhun rahoitukseen.

Kuvio 3. Tarkasteltavan festivaaliotoksen keskimääräinen rahoitusrakenne: oman toiminnan tulot ja muu rahoitus (yhteensä 9 000 000 €).

On huomionarvoista, että muiden rahoituslähteiden osalta ilmeni selkeitä eroja festivaalien toiminta-alueiden välillä (ks. myös Luonila ym., 2019, 64–95): Pohjois-Pohjanmaalla merkittävin oli kunnan tai kaupungin tuki, yhteensä liki 500 000 €. Satakuntalaiset saivat kunnan tai kaupungin tukea yhteensä n. 240 000 €, siinä missä yritys yhteistyö toi alueella liki 500 t € (vs. 56 t € Pohjois-Pohjanmaalla) (vrt. myös Luonila ym., 2019; Rytönen, 2018). Merkittävin osuus yritys yhteistyöstä Satakunnassa tuli suurimman festivaalin osalta, mutta myös neljä muuta festivaalia koostivat osaltaan tällä merkittäviä summia.

Tuotantoon liittyvistä ostoista merkittävimmät olivat esiintymispalkkiot (35 % kokonaiskustannuksista) ja työntekijöiden palkat (20 %). Esiintymispalkkioiden osuus korostui niin rahoitukseltaan kuin kävijämääriltään suurimmilla festivaaleilla. Pienillä ja keskisuurilla festivaaleilla työntekijöiden palkkojen osuus oli puolestaan suhteessa suurempi. Pohjois-Pohjanmaalla palkkojen osuus on erityisen merkittävä, sillä 40 prosenttia kustannuksista koostuu näistä (Satakunta 15 %). Erojen taustalla saattaa näkyä aiemmin esiin tullut vahva yritys yhteistyö Satakunnan alueella ja verkostomainen toimintatapa.

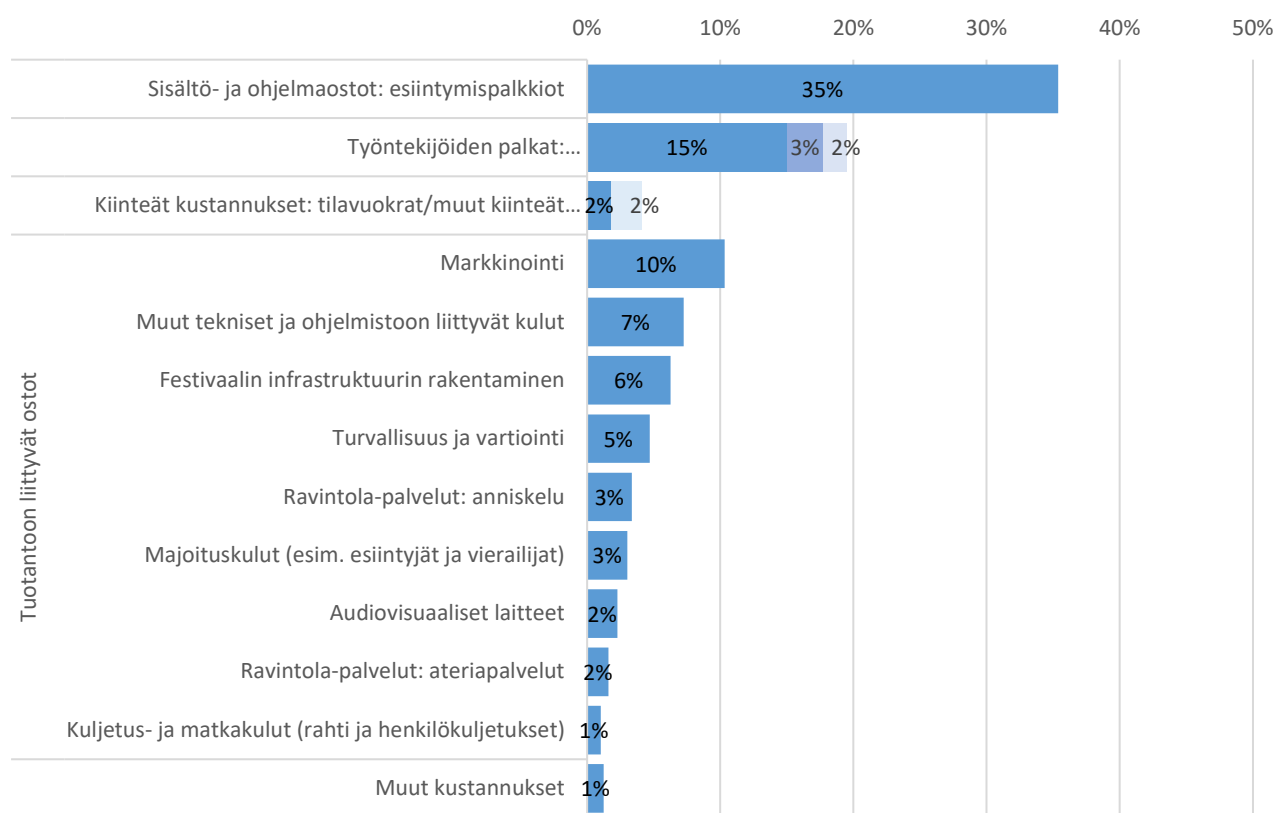
4.2.2. Kulurakenne: sisältöön, ohjelmaan ja tuotantoon liittyvät ostot

Festivaalien kulurakenne koostuu pääosin seuraavista osa-alueista:

- Työntekijöiden palkat (palkkakustannukset) eriteltyinä ympärivuotisiin, kausityöntekijöihin ja vuokratyöntekijöihin
- Kiinteät kustannukset: tilavuokrat ja muut kiinteät kustannukset
- Sisältö- ja ohjelmaostot: esiintymispalkkiot
- Tuotantoon liittyvät ostot:
 - Festivaalin infrastruktuurin rakentaminen
 - Audiovisuaaliset laitteet
 - Muut tekniset ja ohjelmistoon liittyvät kulut
 - Kuljetus- ja matkakulut (rahti ja henkilökuljetukset)
 - Majoituskulut (esim. esiintyjät ja vierailijat)
 - Markkinointi
 - Ravintola-palvelut: anniskelu
 - Ravintola-palvelut: ateriapalvelut
 - Turvallisuus ja vartiointi

Festivaalien kuluista sisältö- ja ohjelmaostojen osuus oli selvästi suurin, muodostaen noin kolmanneksen kaikista kuluista. Toiseksi suurin kuluerä olivat työntekijöiden palkat, jotka olivat kokonaisuudessaan noin viidesosa kuluista. Näistä ympärivuotisten työntekijöiden palkkakustannusten osuus oli selvästi kausi- tai vuorotyöntekijöiden palkkakustannuksia suurempi. Markkinointiin menevien kulujen osuus oli keskimäärin kymmenesosa kuluista, teknisten kulujen tai infrastruktuurin rakentamiseen liittyvien kulujen ollessa muutaman prosentin luokkaa. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Festivaalien kulurakenne osa-alueittain (yhteensä 7 000 000 €).

Kulujen aikaansaamiin alueellisiin talousvaikutuksiin voidaan laskea vain ne erät, jotka kohdistuvat tarkasteltavalle alueelle. Festivaaleilta kysyttiin tarkemmin kustannusten prosentuaalisesta kohdentumisesta festivaalimaakuntaan. Osa kustannuksista kohdistui selvästi useimmin maakunnan ulkopuolelle, tällaisia olivat useimmin esiintymispalkkiot. Festivaalimaakunnasta useimmin hankittiin majoituspalvelut sekä turvallisuus- ja vartiointipalvelut. Festivaalien välillä oli kuitenkin merkittäviä eroja. Erityisesti kooltaan suuremmat festivaalit erosivat tuotantoon liittyvissä hankinnoissaan osin pienemmistä festivaaleista esimerkiksi festivaalin infrastruktuurin, audiovisuaalisten laitteiden ja tekniikan osalta. Pienemmillä festivaaleilla nämä palvelut tuotettiin usein paikallisemmin (Taulukko 1; vrt. myös Rytönen, 2018).

Taulukko 1. Festivaalien tuotantokulujen kohdistuminen maakuntaan.

Maakuntaan kohdistuneet tuotantokulut koko festivaaliryhmän osalta	Maakuntaan kohdistuneiden tuotantokulujen osuus	Vaihteluväli
Majoituskulut (esim. esiintyjät ja vierailijat)	100 %	95 % - 100 %
Turvallisuus ja vartiointi	87 %	30 % - 100 %
Festivaalin infrastruktuurin rakentaminen	74 %	50 % - 100 %
Kuljetus- ja matkakulut (rahti ja henkilökulutukset)	62 %	30 % - 100 %
Ravintolapalvelut: ateriapalvelut	61 %	20 % - 100 %
Audiovisuaaliset laitteet	48 %	5 % - 100 %
Markkinointi	41 %	0 % - 100 %
Ravintolapalvelut: anniskelu	20 %	10 % - 100 %
Muut tekniset ja ohjelmistoon liittyvät kulut	18 %	5 % - 100 %
Esiintymispalkkiot	17 %	0 % - 100 %

Alueellisiin vaikutusten laskelmiin tuotantokulut voidaan sisällyttää siltä osin kuin ne syntyvät alueen yrityksiin. Alueen eli tässä tapauksessa tarkasteltavan maakunnan (Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa) ulkopuolelle kohdistuvat menot jäävät luvussa 4.3. pois laskelmista.

4.2.3. Työllistyvyys

Festivaalit työllistävät työntekijöitä ja vapaaehtoisia pääosin kausiluonteisesti tapahtuman rakentamisen ja järjestämisen aikaan, mutta osiltaan myös ympärivuotisesti. Vakituisten ja määräaikaisten työntekijöiden ja vapaaehtoisten lukumääristä festivaalit pystyvät pääosin antamaan tiedon. Sen sijaan henkilötyövuosien sekä vuokratyöntekijöiden ja muiden työntekijöiden osalta aineistossa oli enemmän puutteita.

Kokonaisuutena tarkastelujoukon kyselyyn vastanneet festivaalit työllistivät Pohjois-Pohjanmaalla 10 vakituista työntekijää ja 20 määräaikaista. Satakunnassa vakituksia oli 14 ja määräaikaista 32. Vapaaehtoisia oli Satakunnassa 738, mutta Pohjois-Pohjanmaalta tieto saatiin vain 140 vapaaehtoisesta tiedon puuttessa kahdelta festivaalilta.

Taulukon 2 koonti työllistävyydestä antaa kuvaa eri henkilöryhmien keskinäisistä kokoluokista 12 festivaalin osalta. Festivaalin koon mukaan mm. käytettyjen vapaaehtoisten määrissä on suuria eroja vaihdellen nolasta kuuteensataan (vrt. myös Luonila ym., 2019, 46).

Taulukko 2. Festivaalien työllistävyys ja henkilöluokkien mittasuhteet

Festivaaliorganisaation työntekijät ja vapaaehtoiset 2019	Lukumäärä	Osuus henkilöstöstä
Vakituiset työntekijät	24	2 %
Määräaikaiset työntekijät	52	5 %
Vuokratyöntekijät	82	8 %
Vapaaehtoiset	878	83 %
Muut työntekijät (ml. työharjoittelijat, työkokeilijat, siviilipalvelushenkilöstö)	26	2 %
Kaikki yhteensä	1062	100 %

4.3. Kävijöiden kulutus: esimerkkilaskelma

Tässä tutkimuksessa on myös esitetty esimerkkilaskelmana Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan festivaalitoiminnan suoraa tulovaikutusta eli kävijöiden kulutusta ja siitä aiheutuvaa kokonaisvaikutusta. Laskelmaidean kehityksessä on samalla pohdittu tapahtumien hankinnoista johtuvien ostojen vaikutusta aluetalouteen. Festivaalitoiminnan aluetalousvaikutus on todellisuudessa kohdealueilla suurempi, sillä tässä tutkimuksessa mukaan esimerkkilaskelmiin on laskettu ainoastaan tutkimuksessa mukanaolevien festivaalien eli festivaaliotoksen vaikutus.

4.3.1. Yleisöt: yksityinen kulutus festivaalipaikkakunnalla

Festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia arvioitaessa kävijäkohtainen tulo on ratkaiseva. Tulo tarkoittaa tässä yhteydessä kävijöiden suoran kulutuksen vuoksi syntyviä tuloja. On tärkeää erottaa käsite *kävijäkohtainen* käsitteestä *käyntikohtainen*, sillä monilla festivaaleilla, jotka koostuvat useista irrallisista tapahtumista, yksi kävijä voi käydä monessa tapahtumassa ja siten rekisteröityä moneksi kävijäksi. Jos tätä ei huomioida analyysissä, tämä saattaa saada aikaan liian suuren alueellisen vaikutuksen. Kävijäkohtainen tulo tulee lisäksi laskea siten, että saadaan arvio siitä, paljonko tästä tulosta jää tuloja alueelle – tässä tapauksessa tarkasteltavaan maakuntaan.

Festivaaleittain kävijäkohtaiseen tuloon vaikuttavat lipun ostaneiden määrä, tapahtuman kesto ja tyyppi sekä erityisesti alueelle jäävään osuuteen osallistujien ja hankintojen paikallisuusaste. Kun kävijäkohtainen tulo kerrotaan todellisella kävijämäärällä, ei käyntikerroilla, saadaan alueelle jäävä tulo ja tämän

jälkeen työllisyys laskettua kussakin festivaalissa. Kun tiedetään paljonko kukin kävijä jättää tapahtumassa rahaa, saadaan suora tulo kertomalla tämä tulo kävijöiden määrällä.

Kulutus kävijää kohden vaihtelee merkittävästi tapahtumien välillä. Myös maakuntien välillä on eroja hankintojen kohdistumisessa omaan maakuntaan (ks. Taulukko 1). Esitettyjen esimerkkilaskelmien kokonaisvaikutukset on laskettu kertoimella, joka perustuu *aluetalouden rakenteeseen* (ks. esim. Karppinen & Luonila, 2014). Koska Etelä-Pohjanmaan tietoja ei ollut saatavissa, alueen kokonaisvaikutusta ei ole arvioitu.

Myös suoran tulovaikutuksen hajonta lienee siten muita tarkasteltavia alueita suurempi. Tulovaikutukset ovat arvioita ja siten esimerkinomaisia. Esitetyt ylä- ja alaraja-arvio ovat tavoitteita, jotta tuloksia voisi pitää edes jossain määrin luotettavina. Jos vaihteluvälin haarukka on liian suuri, esim. $+50\%$, katoaa arvion mielekkyys. Taas sopivan pieneen haarukkaan on vaikea päästä, koska festivaaleilta saaduissa aineistossa on hyvin todennäköisesti aina puutteita. Mutta mitä parempi lähtöaineisto, sitä pienempi vaihteluväli. Tässä on esitetty Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan tavoitteeksi $+20\%$:n vaihtelu (Taulukko 3 ja Taulukko 5). Etelä-Pohjanmaan arvio on $+25\%$, koska aineistoa saatiin kerättyä varsin niukasti kyselyvastausten pienen otoksen vuoksi (Taulukko 4).

Taulukko 3. Satakuntaan syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset⁸

Tapahtumavuosi 2019	Toteutunut kokonais-käyntimäärä	Myydyt liput 2019	Kesto päivinä	Tulo / kävijä € ⁹	Tulovaikutus €	Kokonais-vaikutus €
Satasoitto	4 701	1 309	4	62,1	291 932	
Blue Sea Film Festival	3 300	2300	4	74	244 200	
Rauma Blues Festival	2 500	1 450	2	100	250 000	
Rauman Pitsiviikko ¹⁰	60 000	150	9	62,1	3 726 000	
Pori Jazz	280 000	69 600	9	62,1	17 388 000	
Porispere & Kirvatsin Jytä	22 000	13 000	2	100	2 200 000	
Lainšuojattomat-teatterifestivaali	6 049	1 801	5	100	604 900	
Yhteensä	318 550	89 610			24 705 032	34 473 313
Vaikutuksen alaraja -20 %					19 764 026	27 578 651
Vaikutuksen yläraja +20 %					29 646 039	41 367 976

⁸ Sisältävät vain kävijöiden kulutuksen, ei tapahtuman hankintoja

⁹ Arvio, perustuu kyselyyn ja muuhun aineistoon, esimerkiksi festivaalien verkkosivut

¹⁰ Tietoa toteutuneesta kokonaiskävijämäärästä ei ole ollut saatavilla festivaaleille suunnatussa kyselyssä eikä sähköisissä lähteissä

Taulukko 4. Etelä-Pohjanmaalle syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset⁸

Tapahtuma, v. 2019	Kokonaiskäyntimäärä	Tulo / kävijä € (arvio)	Tulovaikutus €
Seinäjoki Hiphop Festival SHHF	4 000	172,5	690 000
Provinssirock	73 000	220	16 060 000
Solarsound	18 500	115	2 127 500
Vauhtiajot Race & Rock -festivaali	60 000	147	88 20 000
Seinäjoen Tangomarkkinat	50 000	360	18 000 000
Nummirock	17 000	230	3 910 000
Eteläpohjalaiset spelit	1417	119,7	169 615
Ilmajoen musiikkijuhlat	15 450	120	1 854 000
STADIONFEST	15 000	62,1	931500
YHTEENSÄ	254 367		52 562 615
Vaikutuksen alaraja -25 %			39 421 961
Vaikutuksen yläaraja +25 %			65 703 269

⁸ Sisältävät vain kävijöiden kulutuksen, ei tapahtuman hankintoja

Taulukko 5. Pohjois-Pohjanmaalle syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset⁸

Tapahtuma, v. 2019	Toteutunut kokonaiskäyntimäärä	Myydyt liput 2019	Kesto päivinä	Tulo / kävijä € (arvio)	Tulovaikutus €	Kokonaisvaikutus €
Lumo-valofestivaali / Lumo Light Festival Oulu	110 000	0	3	70	770 0000	
Oulun juhlat	62 693	6 582	elokuu	70	438 8510	
Oulun Musiikkijuhlat	12 000	8 000	16	80	960 000	
Täydenkuun tanssit-festivaali		400	5	100	40 000	
Bättre Folk	5 400	5 400	3	100	540 000	
Yhteensä	190 093	20 382			13 628 510	19 017 174
Vaikutuksen alaraja -20 %					10 902 808	15 213 739
Vaikutuksen yläaraja +20 %					16 354 212	22 820 609

⁸ Sisältävät vain kävijöiden kulutuksen, ei tapahtuman hankintoja

4.3.2. Festivaalien kävijöiden kulutuksen luomat työllisyysvaikutukset alueelle

Festivaaleihin liittyvä työllisyys saadaan esille ainakin kahdella tapaa: (1) panos- tuotos-analyysien laskennallisina tuloksina (ks. Karppinen & Luonila, 2014), joissa on mukana aluetaloudelliset kerrannaisvaikutukset. Tuolloin rahan lähtiessä kiertämään aluetaloudessa tuotetaan myös kysyntää työvoimalle. (2) suoraan festivaalijärjestäjien ja festivaalien yhteistyöryitysten ilmoittamana kyselyiden tai muun tiedonhankinnan kautta.

Työllisyys eli tarkasteltavalle alueelle syntyneet henkilötyövuodet ovat laskettavissa Karppisen ja Luonilan (2014) tutkimuksen perusteella kunkin maakunnan tapahtumaklusterin tuottavuuden perusteella, eli paljonko jokainen festivaalikulutuksen aikaansaama liikevaihtomiljoona vaatii henkilötyövuosia panoksina. Kunkin alueen festivaalien kävijöiden luomat suorat tulo- ja työllisyysvaikutukset saadaan laskemalla yhteen alueen festivaalien luoma tulo ja työllisyys. Välilliset ja kerrannaiset vaikutukset ovat laskettavissa tämän jälkeen aluetalouden rakenteen perusteella. Tässä on käytetty aiemmin luotua mallia, joka pohjautuu aluetalouden rakenteeseen (Karppinen & Luonila, 2014). Yleisesti mitä suurempi osuus syntyvistä hankinnoista on alueelta, sitä suuremmaksi välitön ja kerrannais- ja siten kokonaisvaikutus muodostuu.

Maakuntaan syntyneet henkilötyövuodet on laskettu keskimääräisen tuottavuuden mukaan eli paljonko jokainen alueen tapahtumien kävijöiden kulutuksen luoma miljoona euroa tuloa (liikevaihtoa tässä tapauksessa) vaatii henkilötyöpäosta, joka ilmoitetaan henkilötyövuosina (Luonila & Karppinen 2014). Keskimääräiset arviot ovat (ks. myös Taulukko 6):

Satakunta: 11,8 henkilötyövuotta (htv) liikevaihtomiljoonaa kohti: suoran työllisyysvaikutuksen arvioiden keskiarvo on 292 htv, hajonta (+-20 %) min. 233 htv- max. 350 htv. Kokonaisvaikutuksen keskiarvo on 374 htv, hajonta min. 299 htv- max. 448 htv¹¹.

Etelä-Pohjanmaa: 11,8 htv liikevaihtomiljoonaa kohti: suoran työllisyyden arvioiden keskiarvo 620 htv, hajonta (+-25 %) min. 465 htv- max. 775 htv. Kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu¹².

¹¹ Festivaalitoiminnasta ei voi saada absoluuttisen tarkkaa tietoa. Vaikutusarviossa hajonnan tulisi olla mahdollisimman pieni, mutta tarkkojen lukujen laskeminen on mahdotonta lähtöaineiston puutteiden vuoksi. Hajonta onkin tässä esitetty tavoitetarkkuutena.

¹² Hajonta lienee muita tarkasteltavia maakuntia ainakin jonkin verran suurempaa, sillä alueelta ei saatu riittävästi suoraa tilastoa kävijämääristä eikä tapahtumien järjestämisestä syntyvistä rahavirroista.

Pohjois-Pohjanmaa: 8,2 htv liikevaihtomiljoonaa kohti: suoran työllisyysvaikutuksen arvioiden keskiarvo on 112 htv, hajonta (+-20 %) min. htv 90-max. 122 htv. Kokonaisvaikutuksen keskiarvo on 143 htv, hajonta min. 114 htv- max. 172 htv.

Taulukko 6. Festivaalien kävijöiden kulutuksen luomien työllisyysvaikutusten arvio alueittain.

	Satakunta	Etelä-Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa
Suora työllisyysvaikutus	292 htv	620 htv	112 htv
Vaihteluväli	233–350 htv	465–775 htv	90–122 htv
Kokonaisvaikutus	374 htv	Ei arvioitu	143 htv
Vaihteluväli	299–448 htv	Ei arvioitu	114–172 htv

4.3.3. Festivaalien vaikutus paikalliseen liike-elämään

Aikaisemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että festivaalituotannoille on tyypillistä yhteistyö eri organisaatioiden ja yritystoimijoiden kanssa (esim. Getz ym. 2007). Lisäksi on todettu, että tapahtumien ja festivaalien tuotantoverkostoissa on tyypillisesti toimijoita eri toimialoilta (vrt. esim. Wirén ym., 2020a). Festivaalituotannon monialaisuuden seurauksena festivaali- ja muuta tapahtumatuotantoa on tarkasteltu myös omana kokonaisuutenaan tapahtumateollisuus-käsitteen alla. (Wirén ym., 2020a).

Toisaalta aluetaloudellisten vaikutusten näkökulmasta festivaalien tietyillä paikkakunnilla toistuva verkostomainen toimintatapa vaikuttaa osaltaan paikallisten yritysten toimintatapoihin ja -rakenteisiin, ja samalla syntyvät talousvaikutukset ulottuvat monille toimialoille. Myös aineistossamme yhteistyöverkostot ulottuivat monille eri toimialoille. Tutkittavien festivaalien vahvaa alueellista verkostoitumista kuvaa, että tutkimuksen kyselyssä festivaalit nimesivät yhteensä miltei 90 yritys yhteistyökumppania¹³. Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaiseen karkeaan TOL-luokitukseen asettamalla nimetyt yritys- ja yhteisökumppanit edustivat 17 eri toimialaa (ks. liite 4). Yritykset olivat yleisimmin toimialoilla teollisuus (18), informaatio ja viestintä (12) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (9). Yhteistyöyritykset sijoitettiin edelleen TOL-luokituksen 5-numerotason luokkiin hakemalla

¹³ Festivaaleilta kysyttiin ”Mitkä ovat keskeisimmät maakunnalliset yritys yhteistyökumppaninne”?

niiden määritellyt toimialaluokat Suomen Asiakastieto oy:n nettisivuilta. Tuolloin yritykset edustivat 65 eri toimialaluokkaa. Yleisimpiä olivat sanomalehtien kustantaminen sekä muu painaminen ja muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing sekä hotellit.

Niistä yrityksistä, jotka festivaalit olivat nimenneet yhteistyökumppaneikseen, kyselyyn vastanneet 16 edustivat TOL-toimialaluokittain kymmentä eri toimialaa. Yleisimpiä toimialoja olivat tukku- ja vähittäiskauppa; majoitus, viihde ja virkistys sekä teollisuus. Tässä tarkastelemme lähemmin yritysten ja festivaalien yhteistyötä.

Kyselyaineiston mukaan festivaalit muodostivat monentyyppisiä yhteistyöverkostoja yritysten ja yhteisöjen kanssa. *Yritysyhteistyökumppanit* nimesivät tärkeimmäksi yhteistyön muodoksi palvelukokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen festivaalien kanssa. Tämä viittaa läheiseen yhteistyöhön, joka ulottuu laajemmalle kuin pelkkään sponsorointiyhteistyöhön, jonka nimesi puolet yrityksistä. Yhtä yleisiä yhteistyön muotoja olivat yhteismarkkinointi festivaalien kanssa ja asiantuntijuuden jakaminen. Festivaaliyhteistyö lisäsi noin 40 % yritys vastaajista mukaan yhteistyötä myös muiden yritysten kanssa. Vaikka palvelukokonaisuuksien suunnittelu oli keskeisin yhteistyön muoto, harvempi vastaaja näki, että festivaaliyhteistyö edesauttaa täysin uusien palveluiden tai tuotteiden kehittämistä. Yrityskyselyyn vastanneilla yrityksillä yhteistyö festivaalien kanssa oli vakiintunutta; lähes kaikki vastaajat määrittelivät toiminnan toistuvaksi tai säännölliseksi.

Yritysten näkökulmasta yhteistyötä tehtiin, koska halutaan lisätä yrityksen näkyvyyttä ja koska nähdään, että festivaaleja tukemalla voidaan olla mukana alueen kehittämistyössä (molemmat miltei 80 % vastauksista). Kaksi kolmesta vastaajasta mainitsi yhteistyön tuottaman taloudellisen hyödyn, miltei yhtä usea positiivisen vaikutuksen yrityksen imagoon. Tätäkin vahvemmin yritykset kokivat, että festivaalit parantavat yleisesti alueen imagoa ja vetovoimaa.

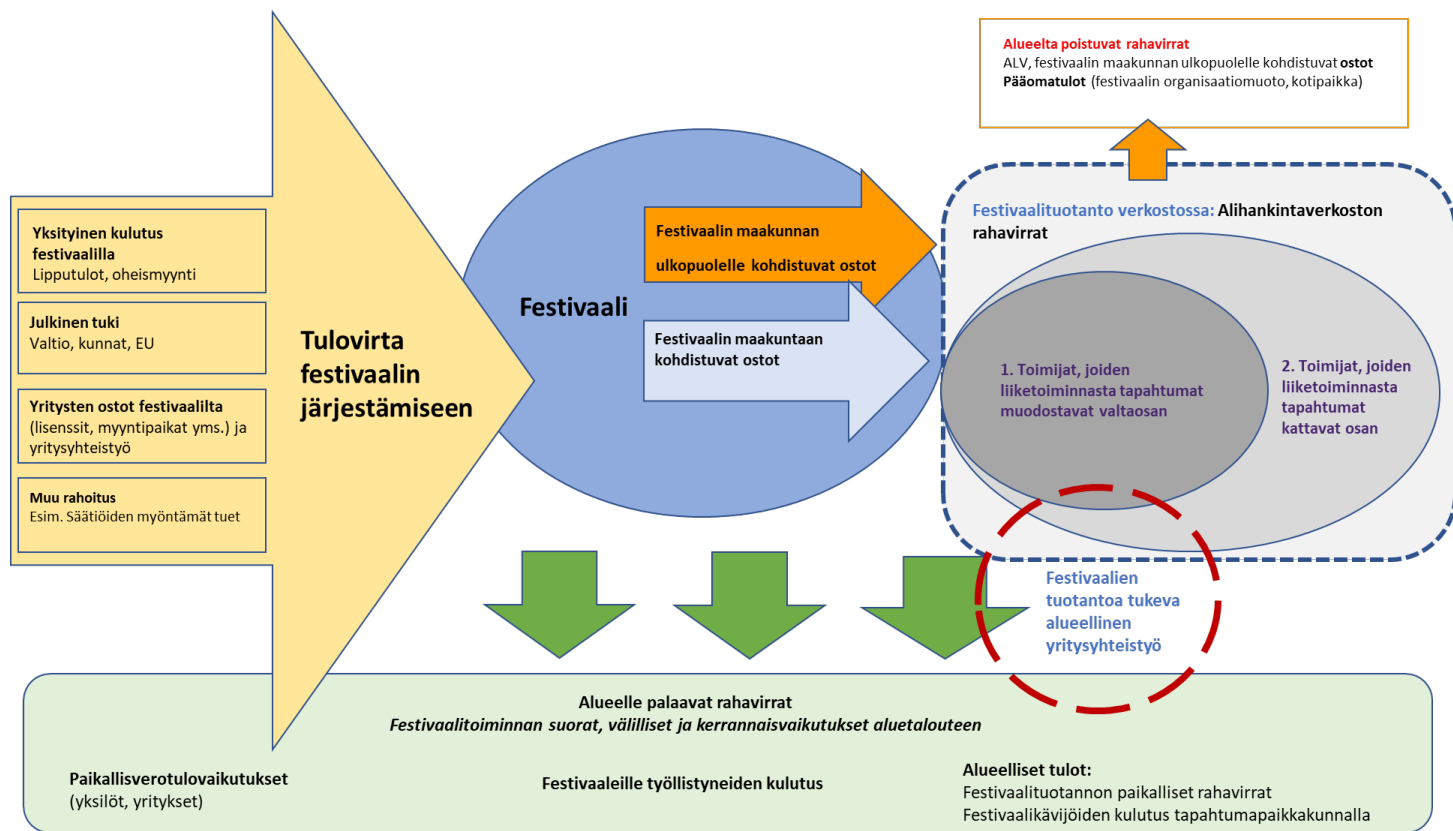
Yritykset arvioivat myös festivaalien vaikutuksia omaan liiketoimintaansa. Noin puolet vastaajista valmistautui festivaaleihin järjestämällä oheistapahtumia ja muita markkinointitoimenpiteitä tai lisäämällä mainontaa. Noin kolmasosa lisäsi henkilökuntaa, ja vuokratyöntekijöitä otti noin joka neljäs yritys. Festivaalien merkityksen omalle liiketoiminnalle näki positiiviseksi noin 80 % yrityksistä, loput eivät nähneet festivaaleilla olevan vaikutusta. Noin kaksi kolmasosaa näki festivaalien vaikutuksen liikevaihtoon positiiviseksi, loput arvioivat, että festivaalilla ei ole tässä mielessä vaikutusta. Yritykset arvioivat myös yleisesti festivaalien vaikuttavan positiivisesti alueen yritysten liiketoimintaan.

4.4. Aluetalousvaikutusten muodostumismekanismi

Aikaisemmissa luvuissa on kuvattu festivaalitoimintaa keskittymällä erityisesti tuotannon talouteen. Raportissa on kuvattu festivaalitoiminnan synnyttämiä talousvaikutuksia, esitelty talousvaikutusten todentamisen malleja ja pyritty konkretisoimaan festivaalitoimintaan liittyviä rahavirtoja ja siten kiteyttämään aluetalousvaikutusten muodostumisen mekanismeja nojaamalla tässä tutkimuksessa kerättyyn kyselyaineistoon ja tekemällä esimerkkilaskelmia saatavilla olevan tilastollisen aineiston perusteella.

Kuvion 5 tarkoituksena on kiteyttää aluetalousvaikutusten muodostumisen mekanismi kuvaamalla festivaalitoiminnassa liikkuvia rahavirtoja ja niiden suuntaa. Esitetty kuvaus on yleistys. Käsillä olevan tutkimusaineiston ja aiemman aihepiiriä käsittelevän kirjallisuuden perusteella on selvää, että koska festivaalituotannot ovat verkostomaisissa tuotantorakenteissa tapahtuvina kulttuuritoimintoina uniikkeja (Luonila ym., 2021), niiden aluetalousvaikutukset ovat toisistaan poikkeavia. Kuvauksessa esitetyt tulovirtojen nimittäjät, kuten yksityinen kulutus, yritysten ostot festivaalilta, julkinen tuki tai tuotantoverkostojen alueellisuusaste, ovat festivaalikohtaisia. Yhteisenä rahavirtoja kuvaavina ja niiden suuntaa selittävinä käsitteinä voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi festivaalien järjestämisen tulovirtoja, tuotantoverkostossa syntyviä alueellisia tai alueelta poistuvia rahavirtoja sekä alueelle palaavia kerrannaisvaikutuksia synnyttäviä rahavirtoja. Näitä kerrannaisvaikutuksia muodostuu festivaalitoiminnan tuloksena esimerkiksi matkailutuloina, verovaikutuksina ja työllistymisen seurauksena. Vastaavasti alueelta poistuihin rahavirtoihin vaikuttaa esimerkiksi festivaalituotantoverkoston alueellisuusaste.

Kuvio 5. Aluetalousvaikutusten muodostumismekanismi ja rahavirrat.

5 FESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI – INDIKAATTORIT JA SUOSITUKSET

Taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset tekijät -tutkimushankkeen tarkoituksena on ollut tutkia suomalaisten taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Tarkastelemalla festivaalien toimintaa ja kehittämällä ymmärrystä niiden roolista alueellisina taide- ja kulttuurikentän toimijoina, on tuotettu tietoa festivaalien aluetaloudellisten vaikutusten muodostumisesta. Tähän tietoon nojautuen tavoitteena on ollut esittää esimerkkejä toiminnan mittaamisesta ja suosituksia festivaalitoiminnan vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnista sekä määrittellä näihin liittyviä tiedontarpeita.

Tutkimuksella on ollut kaksi tehtävää:

- 1) tunnistaa festivaalien aluetaloudellisen vaikuttavuuden osa-alueita ja laajuutta
- 2) määrittää ja testata vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita, ja esittää suosituksia tiedonkeruun ja hyödyntämisen tapoihin.

Keräämällä ja analysoimalla laadullista ja määrällistä tutkimusaineistoa kolmesta eri maakunnasta (Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa) tutkimuksessa on keskitytty siihen,

- millaisia talousvaikutuksia festivaalit tuottavat
- millä tavoin festivaalien talousvaikutukset muodostuvat paikallisesti ja alueellisesti
- mitkä ovat ne menetelmät ja indikaattorit, joilla voidaan arvioida festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta.

Raportissa on kuvattu festivaalikentän monimuotoisuutta ja festivaalitoiminnan aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Festivaalituotantojen kokonaistalousvaikutuksia ja niiden laskemisen tapoja on esitetty kahdella tavalla. Ensinnäkin on selvitetty maakuntakohtaisten festivaaliotosten avulla festivaalituotantoon liittyviä rahavirtoja ja niiden kertautumista aluetaloudessa. Toiseksi on esitetty esimerkkilaskelmia festivaaleihin liittyvän kulutuksen aluetalousvaikutuksista olemassa olevan tilastoaineiston perusteella. Lisäksi tutkimuksessa on tuotettu sekä laskennan että laajemman ymmärryksen tueksi tietoa festivaalien ja niiden

tuotantoverkoston ominaisuuksien merkityksestä talousvaikutuksien muodostumisessa.

Tietoa festivaaleista ja niiden vaikutuksista tarvitaan päätöksenteon, kehittämistyön ja arvioinnin tueksi (ks. myös Herranen & Karttunen, 2016). Raportti vastaa sekä kulttuuripolitiikan hallinnon että laajemmin festivaalikentän tiedontarpeisiin. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi festivaalien ja tapahtumien julkisen tuen kehittämisessä ja suuntaamisessa. Tutkimustulosten kautta taide- ja kulttuurifestivaaleja koskevaa päätöksentekoa on mahdollista kehittää vaikuttavammaksi, strategisemmaksi ja vahvemmin tietoon perustuvaksi. Lisäksi tietoa voidaan käyttää alueilla, kunnissa ja festivaalien yhteistyöverkostoissa.

Käsillä olevassa raportissa on hahmotettu siitä, mitä on huomioitava arviotaessa festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja minkälaisista seikoista aluetalousvaikutustutkimuksia tilaavien tahojen on hyvä olla tietoisia. Tutkimusraportissa on tuotu myös esiin, että talousvaikutuksien selvittäminen vaatii usein lisäresursseja, esimerkiksi olemassa olevien tietoresurssien parempaa hyödyntämistä tai resursseja uuden tiedon keräämiseen.

5.1. Johtopäätökset

Festivaalitoiminta synnyttää aluetalouteen suoria, välillisiä ja kerrannaisvaikutuksia. Näitä vaikutuksia ovat esimerkiksi festivaalituotannon synnyttämät paikalliset rahavirrat, festivaalikävijöiden kulutus, festivaalille työllistyneiden kulutus ja paikallisverotulovaikutukset.

Festivaalitoiminnan alueelliset talousvaikutukset syntyvät festivaalien ja paikallisten yritysten muodostamissa toimijaverkostoissa. Tutkimuksessa toteutetuista kyselyistä ilmeni näiden verkostojen monialaisuus ja yhteistyön muotojen moninaisuus. Verkostojen monialaisuus kertoo siitä, kuinka laajalle yli varsinaisen taiteen- tai kulttuurintuotannon festivaalien tuottamat talousvaikutukset ulottuvat. Toisaalta toimijaverkostojen moninaisuus konkretisoi osaltaan kunkin festivaalin uniikkia toimintarakennetta ja tapaa toimia taiteen ja kulttuurin kentällä (ks. myös Luonila ym., 2021).

Tutkimusaineiston ja aikaisemman kirjallisuuden perusteella voidaan lisäksi todeta, että festivaalituotantojen nk. *alueellisuusaste* vaihtelee paljon (Taulukko 1). Tässä yksi tärkeimmistä aluetaloustaloudellisten vaikutusten muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä on festivaalin koko: kapasiteetiltaan ja resursseiltaan (vrt. luvut 4.1. ja 4.2.) pienten festivaalien tuotantoverkostot ovat pääosin paikallisia ja

alueellisia, kun suurempien festivaalituotantojen verkostot ulottuvat myös kansalisiin ja kansainvälisiin toimijoihin (ks. myös Luonila ym., 2019; Rytönen, 2018). Festivaalien koon merkitys korostuu erityisesti niiden palvelutarjonnassa, tuotantotekniikassa tai sisältötarjonnassa. Siten juuri pienillä festivaalituotannoilla on koonsa nähden paljon aluetaloudellista vaikuttavuutta. Vastaavasti kävijäkapasiteetiltaan suuret festivaalit tuottavat paikallisia ja alueellisia vaikutuksia suuren volyyminsä ansiosta. Suurempien matkailutulojen lisäksi festivaalien tuotantoon liittyvät alueelle jäävät rahavirrat ovat merkittävimpiä kuin kokoluokaltaan pienempien festivaalien rahavirrat, vaikkakin festivaalituotannon alueellisuusaste on kokoluokaltaan pienempiä festivaaleja vähäisempi (vrt. Kuvio 6, 40). Lisäksi festivaali synnyttää ympärilleen liiketoimintaa kuten esimerkiksi ravintola- ja majoituspalveluita, jotka vaikuttavat osaltaan alueen talouteen joko sesongeittain tai ympärivuotisesti.

Raportissa esitettyjen esimerkkilaskelmien näkökulmasta voidaan todeta, että festivaalitoiminnan aluetalousvaikutusten arviointiin vaikuttaa itse alue, joka tässä tutkimuksessa on maakunta. Kerrannaisia vaikutuksia ei ole yleensä mahdollista laskea maakuntaa pienemmältä alueelta. Tutkimuksessa esitetyissä esimerkkilaskelmissa festivaalikävijöiden kokonaiskulutusten arvioinnissa kokonaisvaikutukset laskettiin kertoimella, joka perustuu aikaisempaan määrittelyyn kunkin alueen aluetalouden rakenteesta. Lähestymistapa kuvaa taide- ja kulttuurifestivaalien talousvaikutusten aluekohtaisen muodostumismekanismien.

5.2. Tiedon tarve ja tietolähteet

Tutkimuksessa on aikaisemman aihepiirin kirjallisuuden ja kahden aineistoltaan erilaisen lähestymistavan keinoin osoitettu, miten aluetalousvaikutusten laskemisessa voidaan käyttää sekä laadullista että määrällistä aineistoa. Tutkimus havainnollistaa aluetalousvaikutusten laskentatapoihin liittyviä eroja ja konkretisoi erilaisilla tarkkuustasoilla useista lähteistä kerättyjen aineistojen vaikutukset siihen, miten ja millä tarkkuudella festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia voidaan ylipäätään esittää ja mitä tekijöitä lukujen tulkinnessa tulee huomioida.

Käsillä olevassa raportissa on myös tuotu esiin, että lukuina ilmaistut vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä. Tutkimus osoittaa, että keskeistä festivaalien aluevaikutusten arvioinnissa on huomioida lähtöaineiston epätarkkuus, joka usein johtuu esimerkiksi kyselyaineistojen lähtökohtaisista puutteista tai saatavilla olevan tilastoaineiston kohdentumisesta juuri festivaalitoimintaan ja sen synnyttämiin suoriin, välillisiin ja kerrannaisiin aluetalousvaikutuksiin. Tästä johtuen festivaalien

aluetalousvaikutuksia arvioitaessa lukujen tuottamiseksi tehdään monia valintoja, yksinkertaistuksia ja siedetään aineistoon liittyviä epävarmuuksia ja -tarkkuuksia vaihtelevissa määrin. Käytettyjen laskentatapojen valinta täytyy suhteuttaa tausta-aineiston tarkkuustasoon. Aineiston jatkotyöstämisessä äärimmäinen tarkkuus ei ole välttämätön, sillä mallinnuksessa heikoin tarkkuus määrittää yleensä sen tarkkuuden, jolla tulokset on mielekästä esittää. Siksi tulisivin kehittää tapahtumista saatavaa tilastoaineistoa tai tilastointia olennaisesti, jotta aluetaloudellisten vaikutusten laskemisen tarkkuus paranisi.

Tutkittavan ilmiön monialaisuudesta sekä tässä tutkimuksessa hyödynnetyn tutkimusaineiston monimuotoisuudesta aiheutuvista haasteista huolimatta raportissa on pyritty yksinkertaistamaan olennaiset festivaalien talousvaikutusten arvioinnissa huomioitavat näkökulmat. Näitä näkökulmia on täsmennetty festivaalitoiminnan aluetalousvaikutuksia kuvaaviksi indikaattoreiksi, joita voidaan huomioida aluetalousvaikutusten mittaamisessa. Tehdyn tutkimuksen mukaan festivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida keskittymällä seuraaviin alle oleviin festivaalitoimintaa kuvaaviin indikaattoreihin. (Taulukko 7):

Taulukko 7. Esimerkkejä festivaalitoiminnan aluetalouden arvioinnin indikaattoreista ja tarkastelun kohteista.

A) Indikaattorit festivaalitoiminnan vaikutusten arviointiin	
Indikaattori	Tarkastelun kuvaus
Festivaalin talous	Festivaalin rahavirrat. Liikevaihto, rahoitus ja ostot. Festivaalin laajuus, koko/€
Toimintaverkoston muoto ja laajuus	Toiminnassa syntyvien rahavirtojen kohdistuminen maakuntaan. Alueelta poistuvat rahavirrat. Paikallisverotulovaikutukset, yritykset.
Työntekijät Henkilötyövuodet	Festivaalin työllistämisvaikutukset. Festivaalille työllistyneiden kulutus. Paikallisverotulovaikutukset, yksilöt.
B) Indikaattorit kävijöiden kulutuksen vaikutusten arviointiin	
Indikaattori	Tarkastelun kuvaus
Kävijämäärä Tapahtuman kesto	Festivaalin laajuus, koko/kapasiteetti.
Toiminnan alueellisuusaste	Toiminnassa syntyvien rahavirtojen kohdistuminen maakuntaan. Paikallisverotulovaikutukset, yritykset.
Kävijöiden alueellisuusaste Kävijöiden kulutus	Festivaaliyleisön kulutuksen kohdistuminen maakuntaan. Kulutus festivaalilla. Muu kulutus festivaalikäyntiin liittyen.

5.2.1. Festivaalituotannon rahavirrat

Festivaalijärjestäjiin liittyvää taloudellista rekisteriaineistoa on saatavilla eri lähteistä. Esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä kaupparekisteristä on mahdollista poimia yritysten ja yhteisöjen tilinpäätöstiedot. Tiedot sisältävät esimerkiksi yrityksen liikevaihdon, mutta myös yksityiskohtaisempaa tietoa ulkopuolisten palvelujen ostoista ja henkilöstökuluista. Luvuista ei kuitenkaan voida arvioida niiden alueellisuusastetta tai osoittaa rahavirtojen sijoittumista tiettyyn kalenterivuoteen.

Tutkimushankkeessa testattiin festivaaleille suunnattua kyselytutkimusta, jonka tarkoituksena oli selvittää festivaalitoiminnan taloudellisia avainlukuja ja erityisesti talouden paikallisuutta. Tehdyn kyselyn perusteella voidaan todeta seuraavia asioita:

- Festivaaleille suunnattujen kyselyiden perusteella saadaan tietoa tuotantoon liittyvien hankintojen paikallisuusasteesta. Tietoa ei ole saatavissa muista lähteistä. Tarkkuudessa on arvioitavaa ja kehitettävää festivaalien kanssa yhteistyössä.
- Tuotantoon liittyvistä kokonaiskustannuksista tiedonsaanti vaihtelee. Kyselytiedon perusteella esimerkiksi suoraan tuotantotekniikkaan tai sisältötuotantoon liittyvien tietojen kerääminen on helpompaa kuin esimerkiksi palveluihin ja yhteistyökumppanuuksiin liittyvät tiedot.
- Kyselyn kautta voidaan kerätä tietoja *festivaalituotannon* työllistävyydestä. Tarkkaa numeerista tietoa ei ole saatavissa muista lähteistä. Tässä raportissa *alueelle syntyneitä työllisyysvaikutuksia* on arvioitu kunkin maakunnan tapahtumaklusterin tuottavuuden perusteella, eli paljonko jokainen festivaalikulutuksen aikaansaama liikevaihtomiljoona vaatii henkilötyövuosia panoksina (ks. Taulukko 5).

5.2.2. Yksityisen kulutuksen rahavirrat

Festivaalitoiminnan rahavirtoja tarkastellessa on olennaista huomioida, että festivaalien tuotannossaan tekemien ostojen merkitys aluetalousvaikutuksien muodostumisessa on vähäinen verrattuna festivaalikävijöiden kulutukseen ja sen aiheuttamiin vaikutuksiin (Kuvio 6). Tämä käy ilmi tutkimuksen esimerkkilaskelmista (vrt. myös 4.2.2.)

Yksityinen kulutus voidaan jakaa itse festivaalilla tapahtuvaan kulutukseen (liput, palvelutarjonta festivaalialueella) sekä festivaalin aikana tapahtuvaan

muuhun kulutukseen, kuten majoitus, kuljetuspalvelut, muut palvelu- ja tarvike-ostot festivaalipaikkakunnalla.

Alueellisten talousvaikutusten arvioinnin näkökulmasta olennaista on saada tietoa kävijämäärästä, kävijöiden asuinpaikasta (toisin sanoen asuuko kävijä alueella/paikkakunnalla vai sen ulkopuolella) sekä kävijöiden kulutuksesta. Taulukossa 8 esitetään tietolähteitä, joita voidaan hyödyntää festivaalikävijöiden kulutuksen arvioinnissa.

Taulukko 8. Tietolähteitä kävijöiden kulutuksen vaikutusten arviointiin.

Tiedon tyyppi	Tietolähde
Asuinpaikka <ul style="list-style-type: none"> • festivaalikävijät maakunnittain, paikkakunnittain • festivaaliin tulevien lipunostajien paikkakunta ja sen etäisyys festivaalin paikkakunnasta 	<ul style="list-style-type: none"> • kävijäkyselyt • lipunmyyntitiedot • operaattoripohjainen tieto • festivaalijärjestäjän oma arvio.
Kävijämäärä	<ul style="list-style-type: none"> • festivaalin oma ilmoitus, uniikkikävijä • lipputoimistojen tiedot festivaalityypin (koko ja kesto) mukaan • olemassa olevat, julkisesti saatavilla olevat tietolähteet (esim. tapahtuman nettisivut) • nk. massadata, teleoperaattoripohjainen tieto koskien esimerkiksi paikkatietoja, joiden avulla voidaan tarkentaa osallistujan liikkumista vastauksena uniikkikävijäongelmaan^{14 15}.
Kulutus	<ul style="list-style-type: none"> • kävijäkyselyt (festivaalit keräävät) • kotitalouksien kulutusluokituksiin perustuva estimointi (Tilastokeskus).

Festivaalit toteuttavat kävijöille suunnattuja kyselyitä ja festivaalijärjestäjillä on luonteva intressi saada tietoja asiakkaidensa ja potentiaalisten asiakkaidensa kulutuskäyttäytymisestä. Näiden joka tapauksessa toteutuvien kyselyiden yhteyteen tulisi ihannetilanteessa pyrkiä muodostamaan määrämuotoinen, lyhyt kulutuskohteita kartoittava kyselyosio, joka noudattelisi Tilastokeskuksen

¹⁴ Festivaalit ilmoittavat tilastointitarkoituksiin käyntimääriä, joissa päivittäiset kävijämäärät lasketaan yhteen. Näin ollen esimerkiksi kolmen päivän festivaalipassin ostanut henkilö lasketaan kokonaiskäyntimäärissä jokaiselle eri passin mahdollistamalle festivaalipäivälle. Todellisissa kävijämäärissä arvioidaan uniikkeja kävijöitä, jolloin kyseinen kolmen päivän passin ostanut henkilö laskettaisiin vain yhden kerran (Kinnunen, Koivisto & Luonila, 2019, 5).

¹⁵ Finland Festivals ry. on tilastoinut jäsenfestivaaliensa kokonaiskäyntimääriä vuodesta 2010 lähtien. Tilastoinnissa huomioidaan tapahtumien, esitysten ja myytyjen lippujen määrä. Kokonaiskäyntimäärä muodostetaan tilastoinnissa seuraavasti: kokonaiskäyntimäärä on myydyt liput (huomioiden mahdollisesti kertoimelliset festivaalipassit, päiväliput, alueliput jne.) + vapaaliput + arvio ilmaistapahtumien käyntimäärästä (ks. <https://festivals.fi/kayntimaaratilastot/>).

toimialaluokitusta. Tässä keskeinen kerättävä tieto on esimerkiksi (vrt. myös Ruokolainen ym., 2019):

lippuihin kohdistuva kulutus (saa myös festivaalijärjestäjältä)

rahankäyttö tapahtumassa: _____ €

ravitsemus

ostokset

rahankäyttö paikkakunnalla: _____ €

majoitus

ravitsemus

muut ostokset liikkeistä

matkustaminen

Tällä tavoin määrämällisesti tuotettu tieto olisi suoraan hyödynnettävissä yleisesti käytetyissä aluetalousvaikutusten laskemisen menetelmissä, esimerkiksi panos-tuotos-analyyseissä ja edelleen myös esimerkiksi alueellisen tasapainon laskennallisissa (CGE) -malleissa. Suhteellisen pienellä kerääntyvän aineiston määrämällistämällä saavutettaisiin siis suurehko hyöty festivaalien aluetalousvaikutusten laskemisessa vertailukelpoisella tavalla.

Jossain määrin kevennetty versio kulutustietojen selvittämiseksi olisi, että esimerkiksi tietyin määrävuosin toteutettaisiin festivaalikävijöille kohdistettu kysely kulutuksen kohteiden ja euromäärien selvittämiseksi. Välivuosina voitaisiin tukeutua kulutustietojen osalta näihin ankkuripisteisiin ja päivittää laskelmiin vain kävijämäärät ja aluetalouden rakennetta koskevat tekijät.

Kuviossa 6 esitetään tehdyn tutkimuksen pohjalta yksinkertaistus kävijöiden kulutukseen liittyvien aluetalousvaikutusten laskemisesta ja arvioidaan myös aineiston tarkkuustaso, kuten on puhuttu aiemmin luvussa 5.2.

Kuvio 6. Kulutuksen aluetalousvaikutuksien laskeminen yksinkertaistettuna

5.3. Toimenpide-ehdotuksia ja tutkimussuosituksia

Festivaalitoimintaan kohdistuvaa määrällistä ja laadullista tiedontuotantoa on systematisoitava, jotta voidaan kerätä yhteismitallista ja seurattavaa tutkimusaineistoa sekä siten kehittää pitkäjänteistä tutkimusta taide- ja kulttuurifestivaalien taloudellisista vaikutuksista ja vaikuttavuudesta. Tähän työhön esitämme seuraavia suosituksia:

Suositus: Festivaalikävijöiden kulutuksen talousvaikutuksien laskemisen tueksi tulisi selvittää mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevaa niin sanottua massadataa, kuten esimerkiksi teleoperaattoreiden tuottamaa tietoa festivaalikävijöistä. Tällä tavoin voitaisiin tuottaa tarkempaa tietoa festivaalien todellisista kävijämääristä ja saataisiin tarkempia lähtötietoja yleisön kulutuksen vaikutuksien laskemiseksi.

Suositus: Tietyille toimijoille (tietyn kokoluokan ylittävälle) festivaaleille voidaan esittää suositus taloudellisten vaikutusten laskemista tukevasta tiedontuotannosta tai raportoinnista (julkiselle) rahoittajalle. Tällöin tulisi kuitenkin huomioida mahdollisuus liikesalaisuuksien säilyttämiseen.

Suositus: Festivaalien tilaamien tai itse toteuttamien yleisökyselyiden yhteyteen tulisi liittää tiivis ja määrämittainen kävijöiden eri toimialaluokkiin kohdistuvaa kulutusta koskeva osio. Tällainen kyselyosio voitaisiin toteuttaa tietyin määrävuosin, esimerkiksi viiden vuoden välein.

Suositus: Festivaalien aktivointi ja sitouttaminen tiedonkeruuseen on huomioitava sekä politiikkatoimenpiteissä että jatkotutkimuksissa.

Suositus: On luotava edellytyksiä monitieteiselle ja pitkäkestoiselle tutkimusyhteistyölle. Työskentelytapana se tukee festivaalien aluetalousvaikutusten monialaisen ilmiön tarkastelua, aineiston analysointia, johtopäätösten muodostamista ja vaikutusten seurantaan pitkällä aikavälillä.

LÄHTEET

- Amberla, K. (2013). Festivals in Finland. Teoksessa E. Négrier, L. Bonet, & M. Guérin (toim.), *Music festivals, a changing world* (ss. 193–198). Paris, France: Michel de Maule.
- Abfalter, D., Stadler, R., & Müller, J. (2012). The Organization of Knowledge Sharing at the Colorado Music Festival. *International Journal of Arts Management*, 14(3), 4–15.
- Allen, J., O’Toole, W., McDonnell, I., & Harris, R. (2005). Festival and Special Event Management (3. painos). New Baskerville: John Wiley & Sons Australia, Ltd.
- Cantell, T. (1994). Kannattaako kulttuuri? Kulttuurisektori ja kaupunkien kehityshankkeet. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1993: 9, 2. painos.
- Caves, R. (2000). *Creative Industries: Contracts between Arts and Commerce*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Dwyer, L. & Jago, L. (2019). Valuing the impacts of festivals. Teoksessa J. Mair (Ed.), *Routledge Handbook of Festivals* (ss. 43–52). Abingon, Oxon: Routledge.
- Dwyer, L., Forsyth, P. & Spurr, R. (2006). Assessing the economic impacts of events. A computable general equilibrium approach. *Journal of Travel Research* 45, 59–66.
- Finland Festivals (2022). www.festivals.fi
- Frisby, W. & Getz, D. (1989). Festival Management: A Case Study Perspective. *Journal of Travel Research*, 28(7), 7–11.
- Getz, D. (1989). Special events. Defining a product. *Tourism Management*, June, 125–137.
- Getz, D. (2012). Event studies. Theory, Research and Policy for Planned Events. (2. painos). Abingon, Oxon: Routledge.
- Getz, D., Andersson, T. D., & Larsson, M. (2007). Festival stakeholder roles: Concepts and case studies. *Event Management*, 10(2/3), 103–122.
- Haanpää, M. (2017). Event co-creation as choreography: Autoethnographic study on event volunteer knowing. *Acta Universitatis Lapponiensis* 358.
- Hanlon, C., & Jago, L. (2014). Staffing for Successful Events. Having the Right Skill in the Right Place at the Right Time. In Page, S.J. & Connell, J. (Eds.), *The Routledge Handbook of Events* (pp. 304-315). Abingdon, Oxon: Routledge.

- Herranen, K. & Karttunen, S. (2016). *Festivaalien ja tapahtumien edistäminen valtion kulttuuripoliitikassa: Katsaus tietopohjaan, valtionavustuksiin ja vaikuttavuuteen*. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cuporen verkkojulkaisuja 35.
- Ilmonen, K., Kaipainen, J., & Tohmo, T. (1995). *Kunta ja musiikkijuhlat*. Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 6. Gummerus, Jyväskylä.
- Jakonen, O., Luonila, M., Renko, V. & Kanerva, A. (2020). Katsaus koronan vaikutuksista taiteen ja kulttuurin alojen toimintaedellytyksiin ja kulttuuripoliittikkaan Suomessa. Kulttuuripoliittikan tutkimuksen vuosikirja, 5(1), 50–59.
- Johansson, M. (2008). *Engaging Resources for Cultural Events: a Performative Perspective*. Stockholm: The Economic Research Institute, SSE. (Published PhD thesis).
- Kainulainen, K. (2004). *Elämyksistä elinkeinoja. Kulttuuritapahtumien paikallistaloudelliset merkitykset maaseutukunnille ja kaupungeille*. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kainulainen, K. (2005). *Kunta ja kulttuurin talous: Tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellisista merkityksistä*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 475. Tampere University Press, Tampere.
- Kainulainen, K. (2014). Tapahtumien merkitys kaupunkien kehittämissä politiikassa. Teoksessa M. Luonila (toim.), *Tapahtumakaupungin hyvät käytännöt – keskustelua suomalaisista tapahtuma- ja festivaalikaupungeista* (ss. 7–12). Sibeliuksen Akatemian selvityksiä ja raportteja 16. Saatavilla: https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7093/Tapahtumakaupungin_hyvät_kaytannot_toim_Luonila_SibA_2014%2014%2094%2087%20b4Kopio.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Karppinen, Ari & Luonila, Mervi (2014). Tapahtuma- ja festivaaliklusterin laskennallinen aluevaikutusmalli (Oulu, Pori ja Seinäjoki). Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö, julkaisusarja A, nro A46/2014. <http://reposaari.scenegroup.fi/~sg2610e/wp-content/uploads/2021/04/linkki1ID569.pdf>
- Kiipeli, S. & Hoppu, P. (2021). *Vetovoimaa kulttuurista – tapahtumien aluetaloudellinen merkitys*. Oamk journal. Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja. Saatavilla: <https://oamk.fi/oamkjournal/2021/vetovoimaa-kulttuurista-tapahtumien-aluealoudellinen-merkitys/>

- Kinnunen, M. & Luonila, M. (2021). Toimialabarometri 2019. Rytmimusiikkifestivaalien tilanne ennen koronapandemiaa. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 23. ISSN 1798-5455.
- Kinnunen, M., Koivisto, J. & Luonila, M. (2019). Festivaalibarometri 2018: Yleiskatsaus ja olennaiset muutokset 2014-2018. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 21. ISSN: 1798-5455 (pdf).
- Kinnunen, M., & Haahti, A. (2015). Visitor discourses on experiences: reasons for festival success and failure. *International Journal of Event and Festival Management*, 6(3), 251–268.
- Koponen, A. & Lehtonen, A. (2012). *Turku 2011 -hankkeen pitkän aikavälin taloudelliset vaikutukset: Yhteenveto haastatteluista ja johtopäätöksistä*. Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu.
http://www.turku2011.fi/sites/default/files/liitteet/turku_2011_pitkan_aikavalin_taloudelliset_vaikutukset_koponen_lehtonen_20120515ak_0.pdf
Luettu 23.10.2015.
- Laakso, S., & Kilpeläinen, P. (2008). *Eurovision Song Contest Helsinki 2007. Laulukilpailut yleisön, yritysten ja yhteistyökumppanien näkökulmasta*. Tutkimuskatsauksia 4/2008. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Larson, M. (2002). A political approach to relationships marketing: Case study of Storsjöyran festival. *The International Journal of Tourism Research*, 4(2), 119–143.
- Larson, M. (2009). Joint Event Production in the Jungle, the Park, and the Garden: Metaphors of Event Networks. *Tourism Management*, 30(1), 393–399.
- Larson, M. & Wikström, E. (2001). Organizing Events: Managing Conflict and Consensus in a Political Market Square. *Event Management*, 7, 51–65.
- Larson, M. & Wikström, E. (2007). Relational interaction processes in project networks: The consent and negotiation perspectives. *Scandinavian Journal of Management*. 23, 327–352.
- Larson, M., Getz, D., & Pastras, P. (2015). The Legitimacy of Festivals and Their Stakeholders: Concepts and Propositions. *Event Management*, 19, 159–174.
- LiveFIN ry (2020). Elävän musiikin yksityissektorin tunnuslukuja 2019. Saatavilla: <https://www.livefin.fi/wp-content/uploads/2020/12/Elavan-musiikin-yksityissektorin-tunnuslukuja-2019-LiveFIN-ry.pdf>
- Luonila, M. (2016a). Festivaalituotannon merkitysten verkosto ja johtaminen – Tapaustutkimuksia suomalaisista taidefestivaaleista. Tohtorin väitöskirja. *Studia Musica* 70. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

- Luonila, M. (2016b). Sponsorship thinking: a creator for collaborative undertakings in the festival context. *Event Management*, 22(2), 267–284.
- Luonila, M., & Johansson, T. (2016). Reasons for Networking in Institutionalized Music Productions: Case Studies of an Opera House and a Music Festival. *International Journal of Arts Management*, 18(3), 50-66.
- Luonila, M. (ed.) (2017). Taide- ja kulttuurifestivaalit: näkökulmana kulttuuripolitiikka Tietokortti 2. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Luonila, M., Kurlin, A., Karttunen, S. & Mäenpää, M. (2019). Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraiset valtionavustukset festivaaleille vuonna 2018. Cuporen verkkojulkaisuja 52. ISSN 1796-9263 (pdf).
- Luonila, M., Kurlin, A., & Karttunen, S. (2021). Capturing societal impact: the case of state-funded festivals in Finland. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 13(3), 397–418.
- Luonila, M., Renko, V., Jakonen, O., Karttunen, S. & Kanerva, A. (2022). The effects of the COVID-19 Pandemic on the field of Finnish Cultural Industries: revealing and challenging policy structures. In E. Salvador, T. Navarrete & A. Srakar (eds.) *Cultural Industries and the Covid-19 Pandemic. A European focus*. Routledge.
- Mikkonen, J., Pasanen, K. & Hakola, E.-M. (2009). *Finnish Event Evaluation Tool (FEET) käsikirja. East Side Story – Puhtia itäsuomalaiseen tapahtumamatkailuun -hankkeen raportti*. Joensuun yliopisto, Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos. Savonlinna.
- Oikarinen, E. (2012). Turun kulttuuripääkaupunkihankkeen taloudellisten vaikutusten jälkiarviointi. Päätulokset. Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto.
http://www.turku2011.fi/sites/default/files/liitteet/esitys_oikarinen_turku_2011_1.pdf Luettu 23.10.2015.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Taide- ja kulttuurifestivaalit – vahvistuva kulttuurinen voimavara. Esitys toimintaohjelmaksi vuosille 2017–2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 42:2016.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). Opetus- kulttuuripolitiikan strategia 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20.
- Pasanen, K., Taskinen, H. & Mikkonen, J. (2009). Impacts of cultural events in Eastern Finland: Development of a Finnish event evaluation tool. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* 9:2–3, 112–129.

- Piekkola, H., Suojanen, O. & Vainio, A. (2013). *Museoiden taloudellinen vaikuttavuus*. Vaasan yliopisto. Levón-instituutti.
- Richards, G., Marques, L. & Mein, K. (2015). Introduction. Designing events, events as a design strategy. Teoksessa, G. Richards, L. Marques, & K. Mein (Toim.), *Event Design. Social perspectives and practices* (ss. 1–13). Abingdon, Oxon: Routledge.
- Ruokolainen, O., Suutari, T., Kolehmainen, J., Kujala, S. & Törmä, H. (2016). Pitävä ote kulttuuritoimintojen aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä? Tapauksena Seinäjoen rytmimusiikkiklusteri. *Alue ja ympäristö* 45:1, 95–110.
- Ruokolainen, O., Sokka, S., Kurlin, A. & Tohmo, T. (2019). *Taide- ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia*. Cuporen verkkojulkaisu 56. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Ruusuvirta, M. (2019). *Does sector matter? Plural characteristics and logics in third sector festival organisations*. JYU Dissertations 60. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rytkönen, M. (2018). Kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset vaikutukset Pohjois-Pohjanmaalla. Tutkimusraportti. Business Oulu, Tapahtumien Hubi -hanke.
- Silvanto, S. (toim.) (2016). *Festivaalien Suomi*. Cuporen julkaisu 29. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen Edistämissäätiö.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Kotitalouksien kulutus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-3533. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 24.3.2022].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/ktutk/index.html>
- Taskinen, H., Kivisaari, K., Kuusi, S. & Mustonen, P. (2021). Helsinki Biennaalin vaikuttavuustutkimus 2021. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitieto. Saatavilla:
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/22_03_09_Tutkimuskatsauksia_1_Taskinen_Kivisaari_Kuusi_Mustonen.pdf
- Tilastokeskus (2022). Asiakaskohtainen suhdannepalvelu 2021.
- Tilastokeskus (2022). Yritysrekisteri 2021. Saatavilla:
<https://www.stat.fi/tup/yritysrekisteri/index.html>
- Tohmo, T. (2002). *Kulttuuri ja aluetalous. Vaikutukset ja käyttäjien kokema hyöty*. Taloustieteiden tiedekunta, julkaisu 131/2002. Jyväskylän yliopisto.
- Tohmo, T. (2005). Economic Impacts of Cultural Events on Local Economies: An Input—Output Analysis of the Kaustinen Folk Music Festival. *Tourism Economics*, 11 (3), 431–451.

Vähäsantanen, S. & Karppinen, A. (2020). Pori Jazz -festivaalin aluetaloudelliset vaikutukset. Ei julkinen aineisto.

Wirén, M., Westerholm, T. & Liikamaa, A. (2020a). Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020. Osa.1. Disruptiolaboratorio. Turun yliopiston kauppakorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.tapahtumateollisuus.fi/wp-content/uploads/2020/07/Tapahtumateollisuuden-toimialaraportti-2020-osa-1.pdf>

Wirén, M., Westerholm, T. & Liikamaa, A. (2020a). Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020. Osa.2. Disruptiolaboratorio. Turun yliopiston kauppakorkeakoulu. Saatavilla: https://www.tapahtumateollisuus.fi/wp-content/uploads/2020/09/Tapahtumateollisuuden-toimialaraportti-2020_osa-2_high.pdf

LIITTEET

Liite 1. Festivaalitoimijoille suunnattu kysely.

Liite 2. Festivaaliosot ja kyselyyn vastanneet festivaalit.

Liite 3. Yritysyhteistyökumppaneille suunnattu kysely.

Liite 4. TOL-luokitus

CENTER FOR CULTURAL POLICY RESEARCH
KULTTUURIPOLITIIKAN TUTKIMUSKESKUS
KULTURPOLITISKA FORSKNINGSCENTRET

Kysely taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisista vaikutuksista

Hyvä festivaalijohtaja,

Kiitos, että osallistutte Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen kyselyyn! Selvitämme kyselyn avulla suomalaisten taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Vastaamalla annat festivaalisi arvokkaan panoksen suomalaisten festivaalien tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Vastaaminen vie noin 20 minuuttia. Vastauksen voi myös tallentaa kesken ja jatkaa myöhemmin. Halutessanne voitte tilata lopuksi koosteen vastauksistanne sähköpostiinne, jolloin tiedot esimerkiksi taloudesta ja työntekijöistä ovat hyödynnettävissä myös muussa käytössänne.

Käsitlemme aineistoa luottamuksellisesti. Kyselyn tulokset raportoidaan siten, että yksittäisten festivaalien avainluvut eivät ole tunnistettavissa. Tutkimustuloksia voidaan julkaista Cuporen verkkojulkaisuinä sekä suomalaisissa ja kansainvälisissä tiedejulkaisuissa. Aineistoa voidaan hyödyntää myös Cuporen myöhemmässä jatkotutkimuksessa. Aineisto säilytetään tietoturvallisesti Cuporen aineistonhallinnan periaatteiden mukaisesti.

Tutkimushankkeen verkkosivut:

<https://www.cupore.fi/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/taide-ja-kulttuurifestivaalien-alueetaloudelliset-tekijaet>

Tarkemmin tietojen käsittelystä:

<https://www.cupore.fi/fi/cupore/tietosuojaseloste>

Kysymykset hankkeeseen liittyen:

Mervi Luonila, erikoistutkija

Mervi.Luonila@Cupore.fi

Teknisissä kysymyksissä:

Ari Kurlin Niiniaho, tutkija

Ari.Kurlin@Cupore.fi

Aloita vastaamaan valitsemalla "Seuraava".

FESTIVAALIN PERUSTIEDOT

Festivaalin perustiedot

Festivaalin nimi *

Toteutuspaikkakunta

Festivaalin perustamisvuosi

Festivaalia järjestävän organisaation nimi

Järjestävä organisaatio on

- yhdistys
- osakeyhtiö
- julkinen organisaatio (esim. kunta tai kaupunki)
- säätiö
- muu, mikä?

Festivaalin kesto ja tapahtumien määrä 2019

Festivaalin kesto päivinä vuonna 2019

Maksullisten tapahtumien määrä

Ilmaistapahtu-
mien määrä

cupore

FESTIVAALIN TALOUS, AVAINLUVUT

Liikevaihto vuonna 2019

Paljonko tapahtuman liikevaihto oli vuonna 2019?

Euroa yhteensä, alv. 0 %

Festivaaliorganisaation tulot

Oman toiminnan tulot

Lipunmyynti

Euroa yhteensä, alv. 0 %

Ruokamyynti

Euroa yhteensä, alv. 0 %

Juomamyynti

Euroa yhteensä, alv. 0 %

Festivaalitoiminnan muut tuotot

(mm. kurssitoiminta, myyntipaikat, oheispalvelut, oikeuksien myynti)

Euroa yhteensä, alv. 0 %

Muu rahoitus

Valtionavustukset

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kunnan/kaupungin avustukset/tuet

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Muut julkiset avustukset/tuet

(mm. EU:n rahoitusohjelmat, TE-toimiston palkkatuki, oppilaitokset, seurakunnat, kirkkohallitus)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Säätiöiltä saatava rahoitus

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Yritysyhteistyö, sponsorituet, varainhankinta

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Muu yksityinen rahoitus (mm. lahjoitukset)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Järjestäjäorganisaation omarahoitus

(mm. jäsenmaksut, sijoitustoiminta)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Muu rahoitus, mikä? (kuvaa tarkemmin alle)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kuvaa lyhyesti
ti mitä muu
rahoitus on

Festivaaliorganisaation menot

TUOTANTOON LIITTYVÄT HANKINNAT

Kuinka paljon festivaalilla oli yhteensä seuraavia hankintoja vuonna 2019?

Olemme lisäksi kiinnostuneita siitä, kuinka paljon festivaalin talousvaikutukset ulottuvat maakuntaan. Siksi kysymme, kuinka paljon festivaali tekee yhteistyötä maakunnassa toimivien yritysten kanssa esimerkiksi alihankintana, ostopalveluna tai tuoteostoina.

Sisältö- ja ohjelmaostot

Esiintymispalkkiot

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen _____
maakuntaan
(%, arvio)

Maakunnallisten _____
yhteistyöyritysten
lukumäärä

Tuotantoon liittyvät ostot

Esim. infrastruktuurin pystytys, käyttökustannukset, tekijänoikeuskulut, jne.

Festivaalin infrastruktuurin rakentaminen

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen _____
maakuntaan
(%, arvio)

Maakunnallisten _____
yhteistyöyritysten
lukumäärä

Audiovisuaaliset laitteet

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen

maakuntaan _____

(%, arvio)

Maakunnallisten

yhteistyöyritysten _____

lukumäärä

Muut tekniset ja ohjelmistoon liittyvät kulut

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen

maakuntaan _____

(%, arvio)

Maakunnallisten

yhteistyöyritysten _____

lukumäärä

Kuljetus- ja matkakulut (rahti ja henkilökuljetukset)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen

maakuntaan _____

(%, arvio)

Maakunnallisten

yhteistyöyritysten _____

lukumäärä

Majoituskulut (esim. esiintyjät ja vierailijat)

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Maakunnallisten
yhteistyöyritysten _____
lukumäärä

Markkinointi
Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Maakunnallisten
yhteistyöyritysten _____
lukumäärä

Ravintolapalvelut: anniskelu
Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Maakunnallisten
yhteistyöyritysten _____
lukumäärä

Ravintolapalvelut: ateriapalvelut

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen

maakuntaan _____

(%, arvio)

Maakunnallisten

yhteistyöyritysten _____

lukumäärä

Turvallisuus ja vartiointi

Euroa yhteensä, alv. 0 % _____

Kohdistuminen

maakuntaan _____

(%, arvio)

Maakunnallisten

yhteistyöyritysten _____

lukumäärä

Mitkä ovat keskeisimmät maakunnalliset yritys yhteistyökumppaninne?

A)

B)

C)

D)

E)

Muut maakunnalliset yritys yhteistyökumppaninne:

Palkkakustannukset

Työntekijäkulut: oman ja vuokratun henkilöstön palkat ja palkan sivukulut (sosiaalikulut, eläkkeet, työttömyysvakuutusmaksut jne.)

Ympäri vuotiset

Työntekijöiden
palkat (€) _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Kausityöntekijät

Työntekijöiden
palkat (€) _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Vuokratyöntekijät

Työntekijöiden
palkat (€) _____

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Kiinteät kustannukset

Tilavuokrat ja muut kiinteät kustannukset (esim. vakuutukset, laite- ja esinevuokrat/leasingit)

Tilavuokrat

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Muut kiinteät kustannukset

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Muut oleelliset kustannukset

Erittely _____

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Erittely _____

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Erittely _____

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Erittely _____

Euroa
yhteensä, _____
alv. 0 %

Kohdistuminen
maakuntaan _____
(%, arvio)

Erittely _____

Euroa

yhteensä, _____

alv. 0 %

Kohdistuminen _____

maakuntaan _____

(%, arvio)

Onko festivaali ALV-velvollinen?

Kyllä

Ei

cupore

FESTIVAALIN TYÖNTEKIJÖIHIN JA VAPAAEHTOISIIN LIITTYVÄT AVAINLUVUT

Festivaaliorganisaation työntekijät ja vapaaehtoiset 2019

Mikäli kyseistä työntekijätyyppiä ei ole, merkitse 0.

Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaan tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä.

Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti (esim.

osa-aikaisuus 50 %, koko vuoden työssä = 0,5 henkilötyövuosi). Henkilötyövuosi = palkallisten

palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100). (Tilastokeskus:

<https://www.stat.fi/keruu/kupa/kasitteet.html>)

Vakituiset työntekijät

Lukumäärä _____

yhteensä _____

Määrä _____

henkilötyövuosina _____

Määräaikaiset työntekijät

Lukumäärä _____
yhteensä _____

Määrä _____
henkilötyövuosina _____

Vuokratyöntekijät

Lukumäärä _____
yhteensä _____

Määrä _____
henkilötyövuosina _____

Vapaaehtoiset

Lukumäärä _____
yhteensä _____

Määrä _____
henkilötyövuosina _____

Muut työntekijät (ml. työharjoittelijat, työkokeilijat, siviilipalvelushenkilöt)

Lukumäärä _____
yhteensä _____

Määrä _____
henkilötyövuosina _____

FESTIVAALIN YLEISÖT

Toteutunut kokonaiskäyntimäärä 2019

Lukumäärä _____
yhteensä _____

Myydyt liput 2019

Lukumäärä
yhteensä _____

...josta yksittäisiä lippuja/päivälippuja

Lukumäärä
yhteensä _____

...josta sarjalippuja/festivaalipasseja

Lukumäärä
yhteensä _____

Ilmaisliput 2019

(sponsoriliput, erityisryhmät tms.)

Lukumäärä
yhteensä _____

Käyntimäärä ilmaistapahtumissa 2019

Lukumäärä
yhteensä _____

Arvioi todellinen yksittäisten ihmisten kävijämäärä (uniikkikävijä) 2019

Lukumäärä
yhteensä _____

Mistä festivaalin kävijät saapuvat? Arvio prosenttiosuus uniikkikävijöistä.

%

**Festivaali-
maakunnasta** _____

**Muualta
Suomesta** _____

Ulkomailta _____

Arvioi seuraavien kävijäryhmien osuus uniikkikävijöistä:

%

Päiväkävijöitä _____

Yöpyviä kävijöitä _____

Kävijätutkimukset

Festivaalikävijöiden kulutus muodostaa merkittävän osan festivaalin aluetalousvaikutuksista. Koronapandemiasta johtuen tiedonkeruu kävijöiden rahankäytöstä on tällä hetkellä vaikeaa. Siksi olisimme kiinnostuneita, oletteko tehneet kävijätutkimusta vuosien 2015-2019-aikavälillä?

	Kyllä	Ei
Onko festivaalin kävijöistä tehty kävijätutkimusta vuosina 2015-2019?	☐	☐
Olisiko kävijätutkimuksen tuloksia mahdollista saada tutkimushankkeen käyttöön? Jos kyllä, olemme myöhemmin teihin yhteydessä.	☐	☐

Mahdollisia lisäkommentteja vastauksiinne liittyen:

Liite 2

TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISET TEKIJÄT

Festivaalikysely

Festivaaliotos:

Etelä-Pohjanmaa:

Ilmajoen Musiikkijuhlat
Provinssi
Solarsound,
Vauhtiajot
Tangomarkkinat
Nummirock
Eteläpohjalaiset Spelit
Stadionfest

Pohjois-Pohjanmaa:

Lumo-valofestivaali
Oulun juhla viikot
Oulun Musiikkijuhlat
Täydenkuun tanssit –festivaali
Bättre Folk
Haapavesi Folk
Qstock
Elojazz
Ilmakitarasoiton MM-kisat
Koiteli elää

Satakunta:

Satasoitto
Blue Sea Film Festival
Rauma Blues Festival
Rauman Pitsiviikko
Pori Jazz
Porispere & Kirvatsin Jytä (kysely lähetettiin erikseen, vastasivat samaan)
Lain\$uojattomat-teatterifestivaali
Rauma Festivo
RMJ (Nelonen media)

Festivaalikyselyyn vastanneet festivaalit

Etelä-Pohjanmaa:

Ilmajoen Musiikkijuhlat

Pohjois-Pohjanmaa:

Bättre Folk
Lumo-valofestivaali / Lumo Light Festival Oulu
Oulun juhla viikot
Oulun Musiikkijuhlat

Täydenkuun tanssit -festivaali

Satakunta:

Blue Sea Film Festival

LainSuojattomat-teatterifestivaali

Pori Jazz

Porispere & Kirvatsin Jytä

Rauma Blues Festival

Rauman Pitsiviikko

Satasoitto

Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Kysely yrityksille taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisista vaikutuksista

Hyvä vastaanottaja,

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporessa tehdään tutkimusta, jossa selvitetään taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia vaikutuksia. Tarkoituksena on tiedonkeruuseen perustuen kehittää vaikutusten seurantamittaristo ja arviointimalli.

Ensimmäisessä tiedonkeruussa alueellanne toimivat festivaalit nimesivät yrityksenne yhteistyökumppanikseen.

Tässä kyselyssä kysymme kokemuksistanne festivaaliyhteistyöstä sekä festivaalien vaikutuksista yrityksenne toimintaan. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

Vastauksenne ovat tärkeitä, jotta saamme tietoa siitä, kuinka festivaalien ja yritysten välinen yhteistyö luo jatkossa edellytyksiä liiketoimintanne kehittämiseksi. Vastauksen voi myös tallentaa kesken ja jatkaa myöhemmin. Halutessanne voitte tilata lopuksi koosteen vastauksistanne sähköpostiinne, jolloin tiedot ovat hyödynnettävissä myös muussa käytössänne.

Festivaalilla tarkoitamme tietyllä paikkakunnalla toistuvasti toteutettavaa ja aikaan sidottua tapahtumaa, joka koostuu yleisölle avoimesta taiteeseen ja kulttuuriin perustuvasta ohjelmasta.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä vastaajan sähköpostiosoitetta tai muita yksilöiviä henkilötietoja yhdistetä vastauksiin. Raportoimme tuloksista siten, että vastaajayritys ei ole tunnistettavissa. Tutkimuksen jälkeen aineistosta poistetaan henkilötiedot. Tutkimustuloksia voidaan julkaista Cuporen verkkojulkaisuina sekä suomalaisissa ja kansainvälisissä tiedejulkaisuissa. Aineistoa voidaan hyödyntää myös Cuporen myöhemmässä jatkotutkimuksessa. Aineisto säilytetään tietoturvallisesti Cuporen aineistohallinnan periaatteiden mukaisesti.

Tutkimushankkeen verkkosivut:

<https://www.cupore.fi/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/taide-ja-kulttuurifestivaalien-alueetaloudelliset-tekijaet>

Tarkemmin tietojen käsittelystä:

<https://www.cupore.fi/fi/cupore/tietosuojaseloste>

Vastaa kyselyyn **5.11.2021 mennessä**. Kiitämme etukäteen vastauksistanne!

Kysymykset hankkeeseen liittyen:

Mervi Luonila, erikoistutkija

mervi.luonila@cupore.fi

Teknisissä kysymyksissä:

Aino Leppänen, projektitutkija

aino.leppanen@cupore.fi

Aloita vastaamaan valitsemalla "Seuraava".

I Yhteistyö festivaalijärjestäjän kanssa

1.1. Millaista yhteistyötä teette festivaalien kanssa?

- Festivaalien rahallinen sponsorointi
- Tuote- tai muunlaiset lahjoitukset festivaaleille
- Palvelukokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus yhteistyössä festivaalien kanssa
- Yhteismarkkinointi festivaalien kanssa
- Tilojen ja/tai laitteiden tarjoaminen festivaalien käyttöön
- Pääsylippujen hankkiminen yrityksen asiakkaille ja/tai henkilökunnalle
- Asiantuntijuuden jakaminen, konsultaatio festivaalien kanssa
- Jokin muu yhteistyön muoto, mikä?

Halutessasi anna esimerkkejä onnistuneesta yhteistyöstä:

1.2 Mitkä ovat keskeisimmät syyt yhteistyöhön festivaalien kanssa?

- Kumppanuudesta on taloudellista hyötyä yrityksellemme
- Yhteistyö lisää yrityksemme näkyvyyttä
- Festivaaleja tukemalla haluamme olla mukana alueen kehittämistyössä
- Yhteistyö parantaa yrityksemme imagoa
- Yrityksemme haluaa tukea kulttuuria yleisesti
- Henkilökohtaisista syistä (esim. tapahtumajärjestäjän tunteminen)
- Muusta syystä, mikä?

1.3 Kuinka usein olette tehneet yhteistyötä jonkin alueella toimivan festivaalin kanssa?

- Teemme yhteistyötä toistuvasti tai säännöllisesti
- Teemme yhteistyötä satunnaisesti
- Teemme yhteistyötä vain harvoin
- Emme ole aiemmin tehneet yhteistyötä

II Festivaalien vaikutukset yrityksen toimintaan

2.1 Kuinka yrityksenne valmistautui festivaaleihin?

- Lisäsimme henkilökuntaa
- Kokoaikaisia:
- Osa-aikaisia:
- Vuokratyöntekijöitä:

- Lanseerasimme/kehitimme uusia tuotteita tai palveluita
- Lisäsimme tilakapasiteettia
- Investoimme laitteisiin tai koneisiin
- Lisäsimme mainontaa
- Järjestimme oheistapahtumia tai muuta markkinointitoimenpiteitä
- Nostimme tuotteiden tai palveluiden hintoja
- Laskimme tuotteiden tai palveluiden hintoja
- Emme valmistautuneet erityisemmin festivaaleihin

Question rules

2.1 Kuinka yrityksenne valmistautui festivaaleihin?

Lisäsimme henkilökuntaa

Rule: Show Option(s)

If option is selected Show Option(s) Vuokratyöntekijöitä:, Kokoaikaisia:, Osa-aikaisia: from question 2.1 Kuinka yrityksenne valmistautui festivaaleihin?

Rule: Show Question(s)

If option is selected Show Question(s) Mikäli lisäsitte henkilökuntaa, kertokaa vielä:

Rule: Show Question(s)

If option is selected Show Question(s) Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti (esim. osa-aikaisuus 50 %, koko vuoden työssä = 0,5 henkilötyövuosi). Henkilötyövuosi = palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100). (Tilastokeskus: <https://www.stat.fi/keruu/kupa/kasitteet.html>)

Kokoaikaisia:

No option rules

Osa-aikaisia:

No option rules

Vuokratyöntekijöitä:

No option rules

Lanseerasimme/kehitimme uusia tuotteita tai palveluita

No option rules

Lisäsimme tilakapasiteettia

No option rules

Investoimme laitteisiin tai koneisiin

No option rules

Lisäsimme mainontaa

No option rules

Järjestimme oheistapahtumia tai muuta markkinointitoimenpiteitä

No option rules

Nostimme tuotteiden tai palveluiden hintoja

No option rules

Laskimme tuotteiden tai palveluiden hintoja

No option rules

Emme valmistautuneet erityisemmin festivaaleihin

No option rules

Mikäli lisäsitte henkilökuntaa, kertokaa vielä:

Lisätyn henkilökunnan lukumäärä yhteensä:

Määrä henkilötyövuosina yhteensä:

Question rules

Mikäli lisäsitte henkilökuntaa, kertokaa vielä:

No question rules yet

Question 2.1 **Kuinka yrityksenne valmistautui festivaaleihin?** has *Show Question(s)* rule for this question

Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti (esim. osa-aikaisuus 50 %, koko vuoden työssä = 0,5 henkilötyövuosi). Henkilötyövuosi = palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100). (Tilastokeskus: <https://www.stat.fi/keruu/kupa/kasitteet.html>)

Question rules

Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti (esim. osa-aikaisuus 50 %, koko vuoden työssä = 0,5 henkilötyövuosi). Henkilötyövuosi = palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100). (Tilastokeskus: <https://www.stat.fi/keruu/kupa/kasitteet.html>)

No question rules yet

Question 2.1 **Kuinka yrityksenne valmistautui festivaaleihin?** has *Show Question(s)* rule for this question

Valmistauduitteko jollain muulla tavoin festivaaleihin? Halutessasi anna esimerkkejä toimenpiteistä:

2.2 Festivaalin vaikutukset yrityksen liiketoimintaan

Vaikutukset liiketoimintaan vuonna 2019

	Erittäin positiivisesti	Melko positiivisesti	Ei vaikutusta	Melko negatiivisesti	Erittäin negatiivis
Miten vuoden 2019 festivaalit vaikuttivat yrityksenne liiketoimintaan ?	☐	☐	☐	☐	☐

Vaikutukset liikevaihtoon vuonna 2019

	Liikevaihto kasvoi huomattavasti	Liikevaihto kasvoi hieman	Ei vaikutusta liikevaihtoon	Liikevaihto pieni hieman	Liikevaihto pieni huomattavasti	En osaa sanoa
--	----------------------------------	---------------------------	-----------------------------	--------------------------	---------------------------------	---------------

Miten vuoden 2019 festivaalit vaikuttivat yrityksenne liikevaihtoon?

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Mikäli liikevaihto kasvoi, arvioikaa kuinka monta prosenttia se kasvoi verrattuna siihen, jos festivaaleja ei olisi järjestetty.

Liikevaihdon

kasvu prosentteina:

Vaikutukset asiakasmääriin vuonna 2019

Asiakasmäärät kasvoivat huomattavasti	Asiakasmäärät kasvoivat hieman	Ei vaikutusta asiakasmääriin	Asiakasmäärä pieni hieman	Asiakasmäärä pieni huomattavasti	Ei koske yritystä
---------------------------------------	--------------------------------	------------------------------	---------------------------	----------------------------------	-------------------

Millainen vaikutus vuoden 2019 festivaaleilla oli yrityksenne asiakasmääriin?

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Lisäkö yhteistyö festivaalien kanssa:

Erittäin paljon	Melko paljon	Ei merkitystä toimintaamme	Melko vähän	Erittäin vähän	Ei koske yritystäni
-----------------	--------------	----------------------------	-------------	----------------	---------------------

Yhteistyötä muiden yritysten kanssa

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Yrityksenne tunnettuutta

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Oliko yhteistyöllä jotain muita vaikutuksia, mitä?

III Festivaalien paikallis- ja aluetaloudellinen merkitys

3.1 Mitä mieltä olette seuraavista festivaaleihin liittyvistä väittämistä?

Pyydämme teitä arvioimaan väittämiä kaikkien paikkakunnan tai alueen festivaalien kannalta.

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Festivaaleilla on positiivinen vaikutus paikallisten yritysten liiketoimintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalit ovat monipuolistaneet paikallista yrityskehitystä	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalit ovat vaikuttaneet positiivisesti paikkakunnan imagoon ja vetovoimaan	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalit ovat lisänneet työpaikkojen määrää alueella	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalit ovat edistäneet uusien yritysten/liiketoimien syntymistä alueelle	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalit ovat parantaneet alueellista kilpailukykyä	☐	☐	☐	☐	☐
Festivaalien säilyttämisen ja ylläpitämisen pitäisi olla keskeinen osa alueen kehittämistä	☐	☐	☐	☐	☐

Sana on vapaa: Onko Sinulla muuta sanottavaa festivaalien merkityksestä alueen elinkeinoelämälle?

IV Perustietoja yrityksestä

Yritys

Yrityksen nimi *

Toimipaikka *

Asemasi yrityksessä

Yrityksen pääasiallinen toimiala (valitkaa vain yksi) *

- Tukku- ja vähittäiskauppa
- Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- Informaatio ja viestintä (esim. kustannustoiminta, televiestintä, ohjelmistot)
- Kuljetus ja varastointi (esim. liikenne)
- Rahoitus- ja vakuutustoiminta
- Taiteet, viihde ja virkistys (esim. kulttuuri- ja viihdetoiminta)
- Teollisuus (esim. painaminen ja tallenteiden jäljentäminen, koneiden ja laitteiden valmistus, metallien jalostus, juomien valmistus ym)
- Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (esim. vuokraus ja leasingtoiminta, kiinteistö- ja maisemanhoito)
- Ammatillinen, tekninen ja tieteellinen toiminta (esim. mainostoiminta)
- Sähkö- kaasu ja lämpöhuolto

- Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto
- Muu palvelutoiminta (esim. järjestöjen toiminta)
- Koulutus
- Julkinen hallinto (esim. kunnat)
- Jokin muu, mikä

Toiminta festivaalipaikkakunnalla *

- Ympärivuotisesti
- Vain osan vuodesta
- Yritys ei toimi lainkaan paikkakunnalla

Question rules

Toiminta festivaalipaikkakunnalla

Ympärivuotisesti

No option rules

Vain osan vuodesta

Rule: Show Question(s)

If option is selected Show Question(s) Mikäli toimitte paikkakunnalla vain osan vuodesta, kuinka pitkän ajanjakson?

Yritys ei toimi lainkaan paikkakunnalla

No option rules

Mikäli toimitte paikkakunnalla vain osan vuodesta, kuinka pitkän ajanjakson? *

Ajanjakso:

Question rules

Mikäli toimitte paikkakunnalla vain osan vuodesta, kuinka pitkän ajanjakson?

No question rules yet

Question **Toiminta festivaalipaikkakunnalla** has *Show Question(s)* rule for this question

Kuinka monta henkilöä yritys työllistää ympärivuotisesti? *

- Toimin ympärivuotisesti yksinyrittäjänä
- 2 - 4 henkilöä
- 5 - 10 henkilöä
- 11 - 50 henkilöä
- 51 - 250 henkilöä
- Yli 250 henkilöä
- Yritys ei työllistä yhtään työntekijää ympärivuotisesti

Yrityksen kokonaisliikevaihto edellisellä tilikaudella (€) *

- Alle 40 000 €
- 40 000 - 99 999 €
- 100 000 - 399 999 €
- 400 000 - 1 999 999 €
- 2 000 000 - 9 999 999 €
- 10 milj. - 39,9 milj. €
- 40 milj. - 199,9 milj. €
- 200 milj. € tai enemmän

Liite 4.

TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIEN ALUETALOUDELLISET TEKIJÄT

Festivaalein nimeämät yritys yhteistyökumppanien jakaantuminen Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (2008) mukaiseen karkeaan TOL-luokitukseen¹.

A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	1
B Kaivostoiminta ja louhinta	-
C Teollisuus	18
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	4
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	1
F Rakentaminen	1
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	9
H Kuljetus ja varastointi	5
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	7
J Informaatio ja viestintä	12
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	5
L Kiinteistöalan toiminta	1
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	6
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	2
P Koulutus	2
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	-
R Taiteet, viihde ja virkistys	5
S Muu palvelutoiminta	5
T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	-
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	-
X Toimiala tuntematon	-

¹ Ks. <https://www2.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>